

כנס הרצליה 2018 תשע"ח תובנות והמלצות

ישראל בעידן של הכרעות אסטרטגיות
בין יציבות, שינוי ועימות

סיכול ההתבססות האיראנית בסוריה - עד לאן ישראל
צריכה להרחיק לכת?

"מדינה אחת לשני עמים" - האם הגענו לנקודת האל-חזור?

האם העורף הישראלי מוכן למלחמה הבאה?

עזה - הכלה או הכרעה של חמאס?

מדיניות ארה"ב במזרח התיכון - אליה וקוץ בה?

מול רוסיה - מתיאום להתנגשות?

האם הסכנה לדמוקרטיה הישראלית מחריפה?

אי-השוויון והפערים החברתיים - איום על החוסן הלאומי?

הקרע בין ישראל ליהדות ארה"ב - הניתן לאיחוי?

השחיתות - איום על הביטחון הלאומי?

כנס הרצליה 2018 תשע"ח תובנות והמלצות

ישראל בעידן של הכרעות אסטרטגיות
בין יציבות, שינוי ועימות

הרצליה, ספטמבר 2018, תשרי תשע"ט

המסד המרכזי:

ישראל בעידן של הכרעות אסטרטגיות – בין יציבות, שינוי ועימות

ישראל ניצבת בצומת דרכים קריטית. נדרש ממנה להתמודד עם איומים חסרי תקדים ודילמות מורכבות בשתי חזיתות מרכזיות. החזית הראשונה – האיום הנשקף מאיראן וגרורותיה והחזית השנייה – הסיכונים הכרוכים בעימות עם הפלסטינים.

האיום המיידי שמציבה איראן הוא בנחישותה להתבסס צבאית בסוריה ובכך, לכונן חזית נוספת, לצד החיזבאללה בלבנון. סיכול בניית החזית האיראנית נגד ישראל בסוריה – מן הראוי כי יקבל עדיפות עליונה. זאת, כל עוד תכנית הנשק הגרעיני האיראנית אינה מתקדמת.

בחזית השנייה, מרכז הכובד ההולך ומסתמן הוא התכנית האסטרטגית של חמאס להשתלט על אש"ף והרשות הפלסטינית. השתלטות חמאס על הרשות הפלסטינית תהווה איום ליבה על הביטחון הלאומי של ישראל. דעיכת ההנהגה הפלסטינית הוותיקה וחוסר הוודאות ביחס ל"יום שאחרי אבו-מאזן" מסכנים את המשך שיתוף הפעולה הביטחוני. סיכונים אלה אינם נראים לעין הודות לסיכול פיגועים בהיקף חסר תקדים ע"י שב"כ וצה"ל. המטרה העיקרית בזירה זו היא להחליש ולהכיל את חמאס תוך ניסיון להקל הומניטרית על תושבי עזה.

תהליך מדיני משמעותי עם הפלסטינים, המספק אופק מדיני ברור, עשוי לסייע להחלשת מוטיבציות רדיקליות, במיוחד לנוכח ההתפוגגות המסתמנת של יוזמת השלום האמריקנית. תהליך מדיני עשוי להכיל

את חמאס ולהחליש את השפעתה של איראן בזירה הפלסטינית. בהתמודדות עם האיום האיראני, שניצבת בראש מעייניה של ישראל, נועד לתהליך המדיני תפקיד בהעמקת החזית המדינית-אסטרטגית עם מדינות ערב. חזית זו, בשילוב ארה"ב ובתיאום עם רוסיה, חשובה ביותר לבלימת שאיפותיה של איראן לשלוט במזרח התיכון. שקיעת התהליך המדיני והתרחקות הסיכוי להסכם שלום עם הפלסטינים עלולות להפוך לממשי את הסיכון של "מדינה אחת לשני עמים". זו העת – טרם נקודת האל-חזור – לדיון אסטרטגי בזהותה ובאופייה של מדינת ישראל כמדינה יהודית ודמוקרטית.

התמודדות מיטבית עם האיומים והאתגרים החיצוניים מחייבת את ביצור החוסן הלאומי. אולם, מגמות עומק בחברה הישראלית ובכלכלתה מחריפות את הסיכונים מבית ופוגעות בחוסן הלאומי, דווקא בשעה שביצורו כה חיוני הוא.

השחיתות השלטונית והפגיעה בערכי מגילת העצמאות מציבות איום משמעותי על החוסן הלאומי. השבר המעמיק בין השבטים המרכיבים את פסיפס החברה הישראלית מערער את שותפות הגורל שבין ישראל לעולם היהודי.

איתנותה הכלכלית והישגיה יוצאי הדופן של מדינת ישראל אפשרו לה להתמודד עם שורה של אתגרים ביטחוניים. אולם, הצלחותיה הכלכליות לא הובילו לצמצום פערים חברתיים, ההולכים ומשתרשים ומאיימים על הלכידות הפנימית. היעדר מענה למספר חולשות מבניות קריטיות מעמיד בסימן שאלה את המשך השגשוג הכלכלי ומהווה סיכון משמעותי לחוסנה של ישראל.

תוכן עניינים

1..... פתח דבר

3..... עיקרי דברים

6..... ישראל לנוכח מורכבות אסטרטגית

7..... בניין האיום האיראני

8..... משחק המעצמות הגלובליות במזרח התיכון

11..... ישראל וגוש מדינות ערב הסוניות: הזדמנויות וסיכונים

13..... ישראל והפלסטינים - במסלול התנגשות

15..... המלצות מדיניות - עיצוב הסביבה האסטרטגית של ישראל

החוסן הלאומי: מאזן שלילי

19..... החוסן הכלכלי - האם לעולם חוסן?

22..... כישלון המדיניות הממשלתית לביצור החוסן החברתי

23..... החוסן של הדמוקרטיה הישראלית

25..... החוסן הלאומי והתערערו שותפות הגורל בין ישראל לתפוצות

תכנית כנס הרצליה ה-18

28..... מושבי המליאה

33..... זרקור - זירות דיון

34..... דיוני "שולחן עגול"

37..... סימולציה בינלאומית בנושא: ישראל והמזרח התיכון 2025

40..... אודות המכון למדיניות ואסטרטגיה (IPS) וכנס הרצליה

פתח דבר

בשנת השבעים להקמתה, ישראל נהנית ממציאות ביטחונית, מדינית וכלכלית נוחה, אולם ניתן לראות בבירור חשרת עננים כבדים באופק. כנס הרצליה ה-18, שנערך בחודש מאי 2018, עמד בסימן מגמת החרפה באיומים על הביטחון הלאומי מחוץ ובסיכונים לחוסן הלאומי מבית.

בעצם ימי הכנס, נרשמה עליית מדרגה בעימות מול איראן, איום הליבה המרכזי על ישראל. לצד שאיפתו להגמוניה אזורית, המשטר האיראני חותר להשמיד את ישראל. בסבב ההסלמה בחודש מאי, ישראל פגעה קשות בתשתיות ובנכסים צבאיים של איראן בסוריה. איראן ניסתה ולא הצליחה לפגוע בישראל. סבב זה לא ריפה את ידיה של איראן מלהמשיך בניסיונותיה להתבסס צבאית בסוריה. לכן, ניתן להעריך שסבב הסלמה זה לא היה האחרון. אולם, ההסתברות למערכה כוללת בין איראן לבין ישראל בעתיד הנראה לעין היא נמוכה. סבב ההסלמה בחודש מאי והכלתו המהירה מעידים על כך שלשני הצדדים אין עניין במערכה כוללת לעת עתה.

לצד האיום הנשקף מאיראן, מערכת היחסים בין ישראל לפלסטינים מהווה אתגר כבד משקל ורב משמעות. בעוד הרלוונטיות של פתרון "שתי המדינות" הולכת ופוחתת, ישראל נמצאת על מסלול התנגשות אסטרטגי ועימות חזיתי עם המערכת הפלסטינית לדורות. שקיעת התהליך המדיני והתרחקות הסיכוי להסכם שלום עם הפלסטינים עלולות להפוך לממשי את הסיכון של "מדינה אחת לשני עמים". לכן, יצירת מפנה בציר הישראלי-פלסטיני חיונית בפני עצמה. אולם, היא חשובה לא פחות להרחבת בסיס השותפות עם מדינות ערב ולהתמודדות מול איראן.

ישראל נדרשת לחשיבה אסטרטגית המתעדפת את האיומים וממנפת באופן מושכל את הנכסים האסטרטגיים העומדים לרשותה. זאת, על מנת לעצב סביבה אסטרטגית הבולמת את מגמת ההתפשטות וההתעצמות של איראן וגרורותיה, תוך ניסיון לחולל מפנה ולמנוע התנגשות בזירה הישראלית-פלסטינית.

אולם, דווקא בשעה שביצור החוסן הלאומי הינו כה חיוני, מגמות ותהליכים בחברה ובכלכלה מחריפים את הסיכונים מבית. התמודדות מיטבית עם האיומים והאתגרים החיצוניים מחייבת את ביצור החוסן הלאומי.

חוסן לאומי אינו מסתכם ביכולות צבאיות; חוסן לאומי הוא גם תלוי ערכים. נוכח האתגרים בפניהם ניצבת מדינת ישראל, החוסן הלאומי תלוי גם ב"יחד" הלאומי הישראלי, ביכולת לקיים אחדות מחנה, גם תוך מחלוקות אידיאולוגיות ופוליטיות וגם בימי מלחמה.

המסמך המובא להלן מביא את עיקרי התובנות וההמלצות של צוות המכון למדיניות ואסטרטגיה המתבססים על מכלול דיוני הכנס. עיקרי התובנות וההמלצות משקפים את רוח הדברים בכנס הרצליה 2018, אך אין הם מתיימרים לכלול את כל אשר נאמר ואין הם מחייבים את משתתפי הכנס והדוברים בו.

מסמך זה יוצא לאור בין כסה לעשור - בתקופה בה מקובל לערוך חשבון נפש. יש לקוות שהתובנות וההמלצות יתרמו לדין ציבורי מעמיק ומושכל, הנחוץ מאוד בימים אלה.

בברכת שנה טובה וחתימה טובה,

אלוף (מיל.) עמוס גלעד
ראש המכון למדיניות ואסטרטגיה ויו"ר סדרת כנסי הרצליה
המרכז הבינתחומי הרצליה

עיקרי דברים

איום הליבה המרכזי – איראן

איראן ממוקדת בתהליך בניין איום רב ממדי:

- רצף טריטוריאלי עד הים התיכון ובסיס פעולה בתימן
- חזית שנייה מול ישראל בסוריה באמצעות חיזבאללה ומיליציות שיעיות
- פיתוח יכולת בליסטית
- השגת נשק גרעיני

תוך ניסיון להרתיע את ישראל מפגיעה במהלכי בניין הכוח, איראן חותרת לשינוי מאזן הכוחות כדי לשלול מישראל את עליונותה הצבאית ואת יכולת ההרתעה.

אתגר אסטרטגי – הזירה הפלסטינית

השחיקה ברלוונטיות של פתרון "שתי המדינות" עלולה להפוך לממשי את הסיכון ל"מדינה אחת לשני עמים". ישראל נמצאת על סף התנגשות אסטרטגית עם המערכת הפלסטינית לדורות. הסלמה אלימה ודעיכת ההנהגה הוותיקה של אש"ף והרשות הפלסטינית מציבות סיכונים ביטחוניים ואסטרטגיים משמעותיים. התכנית האסטרטגית של חמאס להשתלט על אש"ף והרשות היא איום חמור על הביטחון הלאומי של ישראל. יצירת מפנה בציר הישראלי-פלסטיני חיונית בפני עצמה, אך גם חשובה מאוד להחלשת חמאס, להתמודדות מול איראן ולביסוס השותפות עם מדינות ערב. אולם, אין בסיס להנחה שמדינות ערב יכפו הסדר שאינו עומד בציפיות המינימליסטיות ביותר של הפלסטינים.

הנכסים האסטרטגיים של ישראל

- צה"ל וקהיליית המודיעין
- הברית האסטרטגית עם ארה"ב
- הדיאלוג והתיאום עם רוסיה
- שיתוף הפעולה והתיאום הביטחוני עם מדינות ערב
- איתנות כלכלת ישראל

המענה: סביבה אסטרטגית הבולמת את איראן ויצירת מפנה בזירה הישראלית-פלסטינית

מהלכי מדיניות מומלצים

המשך הפעולה הצבאית הנחושה למניעת התבססות איראן בסוריה והעברת אמצעי לחימה מתקדמים לחיזבאללה.

להניע תהליך מדיני משמעותי עם הפלסטינים ויצירת אופק מדיני על מנת:

1 למנוע הסלמה אלימה ועימות חזיתי בזירה הפלסטינית שעלולים -

- לחזק את חמאס וליצור סיכונים ביטחוניים משמעותיים לישראל
- לחבל במערכות היחסים עם מדינות ערב
- להסיט את צה"ל מהמאמץ העיקרי של בלימת איראן
- לחזק את ההשפעה האיראנית בזירה הפלסטינית

2 לסכל את התכנית האסטרטגית של חמאס להשתלט על אש"ף והרשות הפלסטינית.

3 להבטיח את המשך שיתוף הפעולה הביטחוני בין ישראל למנגנוני הביטחון הפלסטינים ולהיערך ל"יום שאחרי אבו-מאזן".

4 לאפשר את הרחבת בסיס שיתוף הפעולה עם מדינות ערב לכדי חזית מדינית-אסטרטגית משותפת.

ביצור המוכנות המבצעית וההרתעה של צה"ל לרבות היערכות מיטבית של העורף למלחמה.

העמקת הדיאלוג והשותפות האסטרטגית עם ארה"ב לחיזוק עוצמתה והשפעתה במזרח התיכון ולשלילת הישגים אסטרטגיים מאיראן בסוריה ובעיראק.

העמקת הדיאלוג והתיאום עם רוסיה.

מתן סיוע רחב לשתי שכנותיה של ישראל - מצרים וירדן - במאמציהן לשפר את מצבן הכלכלי-חברתי.

שמירה על יתרונה הצבאי-איכותי של ישראל וצמצום הסיכונים הנובעים ממירוץ החימוש האזורי.

החוסן הלאומי – המאזן השלילי

אתגרים לחוסן של הדמוקרטיה הישראלית

- מתקפה נגד שומרי הסף ואוכפי החוק וניסיון לפגוע בהפרדת הרשויות
- סכנה ל"יחד" הלאומי הישראלי
- קרע הולך ומתרחב בין ישראל לבין יהדות ארה"ב – תפיסת שותפות הגורל נפרמת

סיכונים משמעותיים לאיתנות הכלכלית של ישראל

- נסיגה בגידול התוצר המקומי הגולמי בהשוואה למדינות המערב
- פרוץ עבודה נמוך
- עודף רגולציה וביורוקרטיה

הכישלון המתמשך בטיפול בתחלואי החברה הישראלית

- ישראל ממשיכה להחזיק בשיא השלילי של תחולת העוני במדינות ה-OECD ורמת אי-השוויון היא מהגבוהות בכלכלות המפותחות
- התערבות הממשלה בהקטנת הפערים בחברה אינה אפקטיבית ומשקל ההוצאה הציבורית לשירותים חברתיים הוא מהנמוכים בהשוואה לכלכלות המפותחות

המאזן השלילי בולט דווקא על רקע איתנותה הכלכלית והישגיה של מדינת ישראל.

ישראל לנוכח מורכבות אסטרטגית

1 בניין האיום האיראני

2 משחק המעצמות הגלובליות במזרח התיכון

3 ישראל וגוש מדינות ערב הסוניות: הזדמנויות וסיכונים

4 ישראל והפלסטינים - במסלול התנגשות

תמונת המצב של הסביבה האסטרטגית של ישראל הינה רבת ניגודים ומכילה מפגשי אינטרסים סותרים וסבוכים. התפתחויות בלתי-צפויות עלולות לחולל במהירות מפנים חסרי תקדים ובשל כך, מרחבי חוסר הוודאות גדולים מבעבר. הקושי לצפות תהליכי עומק ולהעריך כוונות של יריבים ועמיתים מחייבת חשיבה רחבת-ראייה ומושכלת, לעיתים "מחוץ לקופסה".

בניין האיום האיראני

1

בסבך המורכבות האסטרטגית, קיימת בהירות רבה באשר לאיום המרכזי על היציבות האזורית שמקורו באיראן וגרורותיה. החלטת ממשל טראמפ לסגת מהסכם הגרעין עם איראן ולהטיל עליה סנקציות והשיחות בין ארה"ב לצפון קוריאה מגבירות את הלחץ על המשטר באיראן ואת התלות של איראן בבעלת בריתה, רוסיה.

למרות התפנית במדיניותה של ארה"ב והפגיעה של צה"ל בתשתיות צבאיות איראניות בסוריה, איראן ממשיכה לחדור להגמוניה אזורית. איראן מקדמת את חזון "הסהר השיעי", המתפרס מאיראן, עבור בעיראק ובסוריה, ומשם ללבנון והים התיכון. במקביל להתקדמות זו בכיוון צפון-מערב המזרח התיכון, איראן ממשיכה לפעול גם בזירה הדרומית – בתימן – תוך ניסיון ליצירת "תנועת מלקחיים" אסטרטגית, מצפון ומדרום, אל מול הציר הסוני, ובמרכזו ערב הסעודית. לבסוף, איראן דבקה בשאיפתה להשיג נשק גרעיני וממשיכה לפתח את יכולתה הבליסטית. לצד שאיפתו להגמוניה אזורית, המשטר האיראני חותר להשמיד את ישראל.

לאחר ניצחון הקואליציה של איראן, משטר אסד, חיזבאללה ורוסיה במלחמת האזרחים בסוריה, איראן פועלת בנחישות לביסוס כוחה הצבאי ומעמדה בסוריה ולגיבוש חזית נוספת מול ישראל ברמת הגולן.

איראן ממוקדת בתהליך בניין איום רב-ממדי, כשהיא פועלת להרתיע את ישראל מלפגוע בו. השאיפה האיראנית היא לשנות את מאזן הכוחות ולפגוע בהרתעה הישראלית ובעמידתו של הגוש הערבי-הסוני.

איראן ממוקדת בתהליך בניין איום רב-ממדי, כשהיא פועלת להרתיע את ישראל מלפגוע בו. השאיפה האיראנית היא לשנות את מאזן הכוחות ולפגוע בהרתעה הישראלית ובעמידתו של הגוש הערבי-הסוני.

מנגד, ישראל מנהלת מערכה נחושה למנוע מאיראן להתבסס בסוריה ולסכל העברת אמצעי לחימה לחיזבאללה בלבנון. בסבב ההסלמה בחודש מאי, ישראל פגעה קשות בתשתיות ובנכסים צבאיים של איראן בסוריה. איראן ניסתה ולא הצליחה לפגוע בישראל. סבב זה לא ריפה את ידיה של איראן להמשיך בניסיונותיה להתבסס צבאית בסוריה. לכן, ניתן להעריך שסבב הסלמה זה לא היה האחרון.

אולם, ההסתברות למערכה כוללת בין איראן לבין ישראל בעתיד הנראה לעין היא נמוכה. סבב ההסלמה בחודש מאי והכלתו המהירה מעידים על כך שלשני הצדדים אין עניין במערכה כוללת. מבחינתה של איראן, הסלמה לכדי מערכה כוללת בעת הזו עלולה לפגוע בתהליך בניין הכוח שלה. אי-ההתערבות של חיזבאללה בסבב ההסלמה מחזקת הערכה זו.

משחק המעצמות הגלובליות במזרח התיכון

מאבקי הכוח בין המעצמות במערכת הגלובלית ובמזרח התיכון יוצרים מורכבות אסטרטגית ודילמות למקבלי ההחלטות בישראל.

מערכת היחסים עם ארה"ב היא נכס אסטרטגי חיוני לישראל. שיתוף הפעולה האסטרטגי מבטיח את עליונותה הצבאית והמודיעינית של ישראל. עמדתה חסרת הפשרות של ארה"ב ביחס לסוגיה האיראנית והניסיון לבודד את איראן באמצעים כלכליים ומדיניים הינם חיוניים לבלימת איראן. ידידותו המופגנת של הממשל האמריקני הנוכחי לישראל תורמת למעמדה האזורי והבינלאומי של ישראל.

יחד עם זאת, **המדיניות האמריקנית במזרח התיכון, ככל שהיא באה לידי ביטוי בזירות האזוריות השונות מעוררת דאגה**. פרישתה של ארה"ב מהסכם הגרעין עם איראן הביאה לבידודה של ארה"ב בזירה העולמית בסוגיה זו. הסנקציות האמריקניות החדשות צפויות לפגוע באופן קשה בכלכלה האיראנית. אולם, הסנקציות הללו לא יחוללו שינוי משמעותי במדיניותה של איראן, בשאיפותיה להגמוניה אזורית ובחזרתה להשמיד את ישראל.

ההתפתחויות במשא ומתן בין ארה"ב לצפון קוריאה ישפיעו במידה רבה על קבלת ההחלטות בטהראן. לא מן הנמנע שתוצאות ההידברות בין ארה"ב לצפון קוריאה יגבירו את נחישותה של איראן לבנות ולהעצים את השפעתה האזורית ואת בניין כוחה הצבאי הקונבנציונלי והגרעיני.

יתר על כן, הכרזתו של נשיא ארה"ב על הכוונה להסיג את כל כוחותיה הצבאיים של ארה"ב מהזירה העיראקית והסורית בזמן הקרוב מתפרשת בטהרן - ובצדק - כהזדמנות אסטרטגית לביסוס שליטתה במרחב. **נטיות הבדלנות של הממשל האמריקני מקרינות לרעה על בעלות בריתה במזרח התיכון.**

מעבר לכך, **מהלכיה של ארה"ב לא רק שלא תרמו לקידום התהליך המדיני, אלא אף העמיקו את המבוי הסתום בין ישראל לפלסטינים**. הכרתה של ארה"ב בירושלים כבירת ישראל והעברת שגרירותה לירושלים הינן ראויות וצודקות. אולם, האופן בו בוצעו מהלכים אלה ועיתויים פגעו בהשפעתה של ארה"ב על התהליך

מהלכיה של ארה"ב לא רק שלא תרמו לקידום התהליך המדיני, אלא אף העמיקו את המבוי הסתום בין ישראל לפלסטינים.

ירידת קרנה של ארה"ב והחלשות השפעתה האזורית עלולות להשפיע לרעה על מעמדה האסטרטגי של ישראל.

המדיני והקטינו עוד יותר את הסיכוי הנמוך ממילא לחידושו. התפוגגות יוזמת השלום של הממשל האמריקני הנוכחי היא ביטוי נוסף להשפעתה הפוחתת של ארה"ב.

ירידת קרנה של ארה"ב והחלשות השפעתה האזורית עלולות להשפיע לרעה על מעמדה האסטרטגי של ישראל. רוסיה חותרת להרחיב את השפעתה האזורית על חשבון ארה"ב. רוסיה הופכת למוקד השפעה מרכזי, תוך שהיא פועלת

באופן נחרץ לקידום האינטרסים שלה. רוסיה מסתמנת כמעצמה העולמית היחידה שמסוגלת ומעוניינת לקיים שיח עם כל גורמי הכוח באזור.

למרות מערכת היחסים המיוחדת שישראל טוותה עם רוסיה בשנים האחרונות, איראן היתה ונתרה בעלת ברית אסטרטגית של רוסיה. אמנם, ישנם ניגודי אינטרסים בין רוסיה לבין איראן וגרורותיה, אולם לפי שעה, האינטרסים המשותפים משמעותיים וכבדי משקל יותר.

למרות מערכת היחסים המיוחדת שישראל טוותה עם רוסיה בשנים האחרונות, איראן היתה ונתרה בעלת ברית אסטרטגית של רוסיה.

יחד עם זאת, נראה שרוסיה אינה מעוניינת בהפיכת הזירה הסורית למוקד מערכה ישירה ורחבה בין איראן לבין ישראל. המצב הנוכחי מאפשר לרוסיה לשמש כ"אוחוז במאזן" בין איראן לבין ישראל בזירה הסורית. מעבר לכך, ערעור היציבות בסוריה לאחד המאמץ הצבאי להציל את משטר אסד עלול למנוע מרוסיה מימוש אינטרסים כלכליים משמעותיים בתחום האנרגיה.

בסבך אינטרסים מורכב זה, רוסיה מאפשרת לישראל, לעת עתה, את מרחב הפעולה הצבאי הנדרש לסיכול ההתבססות הצבאית של איראן וגרורותיה בסוריה והעברת אמצעי

נראה שרוסיה אינה מעוניינת בהפיכת הזירה הסורית למוקד מערכה ישירה ורחבה בין איראן לבין ישראל.

לחימה מתקדמים לחיזבאללה בלבנון. המציאות שבה היכולת לשמר ולקדם אינטרסים חיוניים של ישראל תלויה במידה רבה בשיקוליה של רוסיה, היא חדשה לחלוטין עבור מקבלי ההחלטות בישראל. בעתיד, יתכן כי ישראל ורוסיה ימצאו עצמן בניגוד אינטרסים ביחס להיקף חופש הפעולה במרחב הסורי.

התפתחות אפשרית זו מקבלת משנה
תוקף לנוכח הסכמתה בשתיקה של
ארה"ב לדומיננטיות הרוסית בסוריה.

בניגוד לרוסיה, סין אינה חותרת לפי
שעה להפוך למוקד כוח אזורי במזרח
התיכון. תלותה של סין במקורות האנרגיה
המזרח-תיכוניים מדריכה את זהירותה

רוסיה מאפשרת לישראל, לעת עתה,
את מרחב הפעולה הצבאי הנדרש
לסיכול ההתבססות הצבאית של איראן
וגרורותיה בסוריה והעברת אמצעי
לחימה מתקדמים לחיזבאללה בלבנון.

**סין אינה חותרת לפי
שעה להפוך למוקד כוח
אזורי במזרח התיכון.**

האזורית, בעוד היא חותרת להרחיב את השפעתה באופן
הדרגתי באמצעות השקעות פיננסיות ומיזמים תשתיתיים.
על כל פנים, סין אינה רואה בישראל – בניגוד לאיראן – שותף
אסטרטגי, והיכולת להעמיק את מערכת היחסים המדינית בין
ישראל לסין מוגבלת מאוד.

מערכות היחסים הנרקמות בין ישראל לבין מדינות ערב מחוללות מפנה משמעותי במאזן הכוחות האזורי. שותפות האינטרסים האסטרטגיים הינה ברורה וגלויה לעין. מערכות יחסים אלה נשענות באופן כמעט בלעדי על שיתוף פעולה ותיאום ביטחוני. אולם, בהינתן הטלטלות הפוקדות את המרחב זה קרוב לעשור והאפשרות לשינויים פנימיים דרמטיים במדינות ערב, מערכות היחסים אינן מושרשות דיין.

**מערכות היחסים הנרקמות
בין ישראל לבין מדינות ערב
מחוללות מפנה משמעותי
במאזן הכוחות האזורי.**

יתר על כן, שכנותיה הערביות של ישראל נתונות לאתגרים פנימיים העלולים לסכן את יציבות משטריהן. מעבר לאתגרים הכלכליים והחברתיים הנוכחיים, שעומם מתמודדות רוב המדינות בגוש הערבי-סוני, שינויי האקלים והמחסור המחרף במי

שתיה מהווים איום הולך וגובר על יציבות המשטרים. זאת, בשל הפגיעה הקשה הצפויה ביכולת לייצר מזון, נטישת אזורים חקלאיים והגירה פנימית. המחסור במים עלול להחריף את מאבקי השליטה על מקורות המים ולערער את היציבות האזורית בשני מוקדים עיקריים – מימי הפרת והחידקל (בין טורקיה, סוריה ועיראק) ומימי הנילוס הכחול (בין מצרים לאתיופיה).

שינויים פנימיים במדינות ערב עלולים לשנות מן הקצה את מאזן האיזמים שבפניו ישראל עומדת על רקע מרוץ החימוש האזורי. המזרח התיכון נתון זה כעשור במרוץ חימוש חסר תקדים הנובע ממספר גורמים גאו-אסטרטגיים: חתירתה של איראן להגמוניה אזורית; התחמשות משמעותית של שחקנים לא-מדינתיים באמצעי לחימה מתקדמים; המלחמות במזרח התיכון, הדורשות הקצאת משאבים רבים ואספקה רציפה של אמצעי לחימה; הצורך בשיקום ובבנייה של צבאות שנשחקו או התפרקו בעקבות אירועי "האביב הערבי"; שובה של רוסיה למעמד בכיר במזרח התיכון והתחרות בינה לבין ארה"ב על ההשפעה באזור.

**שינויים פנימיים במדינות ערב
עלולים לשנות מן הקצה את מאזן
האיזמים שבפניו ישראל עומדת על
רקע מרוץ החימוש האזורי.**

מרוץ החימוש האזורי מתבטא הן בהיבט האיכותי והן בהיבט הכמותי. כיוון שמדינות ערב מצטיידות במערכות נשק מתקדמות שחלקן דומות לאלה המצויות בידי ישראל, קיים חשש גובר לשמידת יתרונה הצבאי האיכותי של ישראל. מאזן היכולות-כוונות של מדינות ערב, הנתון לשינוי מהיר ובלתי צפוי, הוא דוגמה מוחשית למורכבות האסטרטגית, עימה ישראל נדרשת להתמודד.

בעתיד הרחוק, על ישראל להיערך לאיומים המצויים מעבר לאופק. אפשר להקיש זאת מאיומים פומביים המושמעים מעת לעת בפקיסטאן ביחס לישראל ומהמידע על שיתוף פעולה גרעיני-צבאי בין פקיסטאן לערב הסעודית.

בעתיד הרחוק, על ישראל להיערך לאיומים המצויים מעבר לאופק. אפשר להקיש זאת מאיומים פומביים המושמעים מעת לעת בפקיסטאן ביחס לישראל ומהמידע הגלוי על שיתוף פעולה גרעיני-צבאי בין פקיסטאן לערב הסעודית.

ישראל והפלסטינים - במסלול התנגשות

על רקע השחיקה הכמעט מוחלטת של פתרון "שתי המדינות" והיעדר אופק מדיני, דעיכת ההנהגה הוותיקה עלולה להניע תהליכים של הקצנה ולהגביר את האטרקטיביות של חמאס למרות היחלשותו.

המורכבות האסטרטגית מקבלת ביטוי מובהק גם בזירה הפלסטינית. ישראל מצויה על מסלול התנגשות עם המערכת הפלסטינית. ההנהגה הפלסטינית הוותיקה - זו הדוגלת בהסדרה עם ישראל ובשיתוף פעולה ביטחוני - נמצאת בדעיכה. **על רקע השחיקה הכמעט מוחלטת של פתרון "שתי המדינות" והיעדר אופק מדיני, דעיכת ההנהגה הוותיקה עלולה להניע תהליכים של הקצנה ולהגביר**

את האטרקטיביות של חמאס למרות היחלשותו. התכנית האסטרטגית של חמאס להשתלט על אש"פ ועל מוסדות השלטון הפלסטיני עלולה להנציח את העימות הישראלי-פלסטיני ולהוות פגיעה קשה בביטחון הלאומי של ישראל. השתלטות חמאס תביא לקץ התיאום הביטחוני בין ישראל לפלסטינים ותהפוך את מנגנוני הביטחון הפלסטינים לכוח עוין.

הסיכונים ליציבות הרשות הפלסטינית מחריפים בהיעדר יורש מוסכם או מובהק למחמוד עבאס. יכולתה של ישראל להשפיע במישרין על המאבק בין מוקדי הכוח הפלסטינים מוגבלת.

היה ויזמת הממשל האמריקני ("יזמת טראמפ") - אם וכאשר תפורסם - תציע הסדר שאינו עומד בציפיות

היה ויזמת הממשל האמריקני ("יזמת טראמפ") - אם וכאשר תפורסם - תציע הסדר שאינו עומד בציפיות הפלסטיניות המינימליות ביותר, היא עלולה להביא לעימות חזיתי בין ישראל לפלסטינים. בנסיבות אלה, ההנחה שמדינות ערב יכפו על הפלסטינים את קבלת היוזמה היא אשליה מסוכנת.

הפלסטיניות המינימליות ביותר, היא עלולה להביא לעימות חזיתי בין ישראל לפלסטינים. בנסיבות אלה, ההנחה שמדינות ערב יכפו על הפלסטינים את קבלת היוזמה היא אשליה מסוכנת. אין להתעלם ממגבלות ההשפעה של מדינות ערב בזירה הפלסטינית וממידת הנכונות של מנהיגים ערביים לפעול בניגוד לעמדות מסורתיות

הרווחות בדעת הקהל בעולם הערבי. נראה כי דווקא במציאות המזרח-תיכונית עוצמת החלש (הפלסטיני) היא בלתי מבוטלת.

המשבר ההומניטרי ההולך ומתהווה ברצועת עזה מייצר דילמה אסטרטגית לא פשוטה מבחינתה של ישראל.

המשבר ההומניטרי ההולך ומתהווה ברצועת עזה מייצר דילמה אסטרטגית לא פשוטה מבחינתה של ישראל. מחד גיסא, המשבר ההומניטרי הוא גורם

מרכזי להחלשות חמאס. העברת הסיוע והסחורות לתוך רצועת עזה מנוצלת ע"י חמאס לביסוס שלטונו וליצירת תשתיות טרור ואמצעי לחימה נגד ישראל. הסדר שיוצג כהישג של חמאס עלול להגביר את האטרקטיביות של דרך הטרור והאלימות ויחזק מוטיבציות רדיקליות באזור יהודה ושומרון. בתוון, הנהגת הרשות הפלסטינית חותרת לנצל ואף להחריף את המשבר על מנת להחליש ולהכניע את חמאס. מאידך גיסא, שיקום הומניטרי של רצועת עזה הוא בנפשה של ישראל. החרפת המשבר ההומניטרי תקרין מיידית על ישראל. מעבר לכך, אנרכיה שלטונית ברצועת עזה תסכן את ביטחונה של ישראל.

בשורה התחתונה, הולך ומתפתח מאבק כח אסטרטגי בין חמאס לפת"ח על הנהגת הפלסטינים בעתיד. ככל שניתן להתרשם, אבו-מאזן לא יאפשר את שיקום עזה ללא כניעת חמאס. מנגד, חמאס יסכין לרגיעה, אך לא להסדרה כוללת, שמשמעותה צמצום יכולתו להשתלט על אש"פ. לפיכך, חמאס ימשיך בנתיב העימות עם ישראל.

המלצות מדיניות – עיצוב הסביבה האסטרטגית של ישראל

הנכס החשוב ביותר העומד לרשותה של ישראל הוא עוצמתם של צה"ל וקהילת המודיעין, המתבססים על יכולות טכנולוגיות ואנושיות ייחודיות.

ישראל צריכה למנף את הנכסים האסטרטגיים העומדים לרשותה על מנת לחתור באופן אקטיבי לעיצוב סביבה אסטרטגית הבולמת את מגמת ההתפשטות וההתעצמות של איראן ומונעת התנגשות בזירה הישראלית-פלסטינית. בהקשר זה, האיום המידי הניצב בפני ישראל הוא ניסיונות ההתבססות של איראן בסוריה. מן הראוי שאיום זה יקבל עדיפות עליונה, כל עוד התכנית הגרעינית האיראנית אינה מתקדמת.

הנכס החשוב ביותר העומד לרשותה של ישראל הוא עוצמתם של צה"ל וקהילת המודיעין, המתבססים על יכולות טכנולוגיות ואנושיות ייחודיות. ביצור המוכנות המבצעית וההרתעה של צה"ל לסיכול התבססות איראן בסוריה והמשך ההתעצמות של חיזבאללה בלבנון מחייבים את העמדת המשאבים הדרושים ומתן האפשרות למערכת הביטחון להתמקד באיום זה. המשך המאמץ להכיל את האיום התת-קרקעי מרצועת עזה הוא מהלך חשוב.

בתהליך בניין הכוח והמוכנות המבצעית של צה"ל יש לקחת בחשבון את מרוץ החימוש האזורי. השמירה על יתרונו הצבאי-איכותי של צה"ל והפחתת הסיכונים הנובעים ממרוץ החימוש מחייבות הרחבה והעמקה של בניין הכוח הצבאי. נודעת חשיבות ייחודית לבניין יכולות ההכרעה של זרוע היבשה.

השמירה על יתרונו הצבאי-איכותי של צה"ל והפחתת הסיכונים הנובעים ממרוץ החימוש מחייבות הרחבה והעמקה של בניין הכוח הצבאי.

המוכנות המבצעית של צה"ל והדימוי ההרתעתי אינם נשענים רק על יכולות התקפיות. מוכנות העורף למלחמה היא נדבך מרכזי בהרתעה (במונחי שלילת יכולות התקפיות של היריב) ובהגדלת מרחב התמרון של הקברניטים בניהול המערכה הצבאית.

למרות ההכרה בחשיבות מוכנות העורף, נראה כי העורף הישראלי אינו מוכן למלחמה באופן מלא.

למרות ההכרה בחשיבות מוכנות העורף, נראה כי העורף הישראלי אינו מוכן למלחמה באופן מלא. קיימת מציאות של ריבוי מסגרות צבאיות ואזרחיות המופקדות על היערכות העורף וניהולו בשעת חירום. חזית העורף מחייבת אימוץ תפיסה מתכללת, יצירת מערכת ארגונית סינרגטית וסדורה בשגרה ובחירום והקצאת משאבים מתואמת ומושכלת.

למרות האתגרים להשפעתה של ארה"ב במזרח התיכון, שימור והעמקת הברית האסטרטגית בין ישראל לארה"ב הם אינטרס חיוני של ישראל.

שימור והעמקת הברית האסטרטגית בין ישראל לארה"ב הם אינטרס חיוני של ישראל.

ישראל צריכה להעמיק את הדיאלוג עם ארה"ב ולחתור לביצור מחודש של השפעתה והקרנת

עוצמתה של ארה"ב במזרח התיכון. זאת, על מנת למנוע הישגים אסטרטגיים לאיראן בעיראק ובסוריה, להניא את איראן מהשגת נשק גרעיני ולהימנע מהעמקת המבוי הסתום בזירה הישראלית-פלסטינית.

המציאות האסטרטגית החדשה במזרח התיכון הופכת את הדיאלוג והתיאום הרוסי-ישראלי לכלי מרכזי ביכולת ההתמודדות של ישראל מול איראן בסוריה. אולם, מערכת היחסים של ישראל עם רוסיה שונה בתכלית ממערכת יחסיה המיוחדת עם ארה"ב. מערכת היחסים בין רוסיה לישראל אינה נשענת על תפיסת שותפות היסטורית וערכית, אלא על מאזני כוחות ואינטרסים אסטרטגיים. יתר על כן, ישראל צריכה לקחת בחשבון שאיראן היא שותפתה האסטרטגית של

המציאות האסטרטגית החדשה במזרח התיכון הופכת את הדיאלוג והתיאום הרוסי-ישראלי לכלי מרכזי ביכולת ההתמודדות של ישראל מול איראן בסוריה.

רוסיה במרחב. על כן, ישראל צריכה להתמיד במהלך המקביל של הפעולה הצבאית הנחושה למניעת שינוי במאזן הכוחות בזירה הסורית-לבנונית לצד העמקת הדיאלוג והתיאום עם רוסיה.

מערכות היחסים הנרקמות בין ישראל לבין מדינות ערב מהוות נכס אסטרטגי מהמעלה הראשונה. אולם, מערכות היחסים הכוללות בין ישראל לבין מדינות ערב אינן מושרשות דיין ויש להרחיבן לתחום המדיני

ולתחום הכלכלי. בניגוד להערכות ישראליות מסוימות, ללא התקדמות בתהליך המדיני עם הפלסטינים, לא ניתן יהיה להרחיב ולבסס את מערכות היחסים עם מדינות ערב.

מעבר לכך, יציבותם של המשטרים הערביים השכנים היא אינטרס חיוני של ישראל. בהקשר

זה, ישראל חייבת לעשות ככל הניתן על מנת לסייע לשתי שכנותיה במאמצייהן לשפר את מצבן הכלכלי-חברתי, בין אם באופן ישיר ובין אם באופן עקיף ומוצנע.

ללא התקדמות בתהליך המדיני עם הפלסטינים, לא ניתן יהיה להרחיב ולבסס את מערכות היחסים עם מדינות ערב.

ההתקדמות בתהליך המדיני חיונית לא רק לביסוס היחסים עם מדינות ערב, אלא חשובה גם למניעת משבר והסלמה אלימה ומתמשכת בזירה הפלסטינית. מרכז הכובד המסתמן הוא הצורך להתמודד ולסכל את התכנית האסטרטגית של חמאס להשתלט על אש"ף והרשות הפלסטינית.

הסלמה אלימה תמנע מצה"ל מלהתמקד באיום הליבה האיראני ועלולה לחזק את חמאס. עימות חזיתי בין ישראל לפלסטינים ישרת רק את האינטרסים של חמאס, איראן וגרורותיה ותעמיד את ישראל מול סיכונים ביטחוניים, אסטרטגיים ומדיניים.

על כן, ניסיון אמיתי וכן מצד ישראל להניע מחדש את התהליך המדיני ולשמר אופק מדיני נראים כחיוניים, גם אם הסיכוי להשגת הסכם כולל הוא קלוש. "אופק מדיני" משמע, השבת הרלוונטיות של פתרון "שתי המדינות" – כחלופה ריאלית ושימה.

מערכות היחסים הנרקמות בין ישראל לבין מדינות ערב מהוות נכס אסטרטגי מהמעלה הראשונה.

יציבותם של המשטרים הערביים השכנים היא אינטרס חיוני של ישראל. בהקשר זה, ישראל חייבת לעשות ככל הניתן על מנת לסייע לשתי שכנותיה במאמצייהן לשפר את מצבן הכלכלי-חברתי.

התקדמות בתהליך המדיני ויצירת אופק מדיני חיוניות להבטחת המשך שיתוף הפעולה בין ישראל למנגנוני הביטחון הפלסטינים ולהיערכות ל"יום שאחרי אבו-מאזן". מעבר לכך, הסלמה אלימה בין ישראל לפלסטינים עלולה להקרין לרעה על שכנותיה ושותפותיה האסטרטגיות של ישראל במרחב ולערער את מערכות היחסים עימן.

**"אופק מדיני" – השבת
הרלוונטיות של פתרון
"שתי המדינות" – כחלופה
ריאלית ושימה.**

כל עוד חמאס שולט ברצועת עזה, לא יהיה ניתן לפתור לגמרי את המשבר ההומניטרי ולשקם את הכלכלה העזתית. יחד עם זאת, יש למצוא את הדרכים להקל את המשבר ולמנוע את החרפתו, תוך החלשת חמאס וצמצום האטרקטיביות הפנים-פלסטינית לדרך האלימות והטרור.

האתגר המיידי והדחוף בזירה הפלסטינית הוא הטיפול במשבר ההומניטרי המתהווה ברצועת עזה. על ישראל לפעול להקלת המשבר ההומניטרי בעזה בשילוב מסר הרתעתי ברוד בשיתוף פעולה עם גורמי הקהילה הבינלאומית ומדינות ערב. בעת הזו, וכל עוד חמאס שולט ברצועת עזה, לא יהיה ניתן לפתור באופן יסודי את המשבר ההומניטרי ולשקם את הכלכלה

העזתית. יחד עם זאת, יש למצוא את הדרכים להקל את המשבר ולמנוע את החרפתו, תוך החלשת חמאס וצמצום האטרקטיביות הפנים-פלסטינית לדרך האלימות והטרור.

החוסן הלאומי: מאזן טלילי

- 1 החוסן הכלכלי - האם לעולם חוסן?
- 2 כישלון המדיניות הממשלתית לביצור החוסן החברתי
- 3 החוסן של הדמוקרטיה הישראלית
- 4 החוסן הלאומי והתערערות שותפות הגורל בין ישראל לתפוצות

החוסן הכלכלי - האם לעולם חוסן?

1

מצבה המאקרו-כלכלי של ישראל ממשיך להיות טוב ולהוות אבן יסוד בחוסנה הכלכלי של המדינה. כלכלת ישראל המשיכה לצמוח גם בשנות המשבר הכלכלי העולמי החמור שפרץ בשנת 2007. בשנת 2017, צמחה הכלכלה הישראלית בשיעור של 3.4% וזה אינו אירוע חד-פעמי. התוצר לנפש הוא 40 אלף דולר לשנה לנפש, מה שמעמיד את ישראל בין מדינות אירופה המתקדמות. שיעור האבטלה הוא 4.2% ולמעשה נמצאת הכלכלה הישראלית בתעסוקה מלאה. לישראל עודף במאזן התשלומים העומד על עשרה מיליארד דולר, אשר חלקו מצוי ברזרבות של בנק ישראל והוא מרכיב חשוב בחוסן הלאומי. לישראל עודף יצוא, שרובו נובע ממגזר ההייטק.

מצבה המאקרו-כלכלי של ישראל ממשיך להיות טוב ולהוות אבן יסוד בחוסנה הכלכלי של המדינה.

החוסן הכלכלי איפשר למדינה עמידה איתנה גם בעת משברים ביטחוניים בעשור האחרון ולמרות המשבר הכלכלי הגלובלי. מצבה הכלכלי האיתן בעת פרוץ המשבר העולמי איפשר לישראל לצלוח את המשבר ואת סדרת האירועים הביטחוניים. ישראל נכנסה למשבר הכלכלי העולמי עם כלכלה צומחת, כלל פיסקלי אמין ושמרני, תקציב ממשלה כמעט מאוזן, תהליך של ירידה ביחס חוב ציבורי/תוצר, אינפלציה נמוכה, עודף בחשבון השוטף של מאזן התשלומים וסקטור בנקאי יציב. בעשור האחרון תהליכים אלה נמשכו. השווקים הפיננסיים מעריכים כי כלכלת ישראל נמצאת בסיכון נמוך מאד והדברים מקבלים ביטוי בשיעורי התשואה הנמוכים על אגרות חוב של המדינה, נמוכים יותר מאלה של ארצות הברית. שער השקל לעומת סל המטבעות התייצב בשנה האחרונה ותהליך הייסוף שלו נעצר.

למרות המדדים החיוביים, ישראל ניצבת בפני אתגרים לא פשוטים. הגידול בתוצר המקומי הגולמי לנפש במדינת ישראל נסוג לעומת מדינות המערב.

למרות המדדים החיוביים, ישראל ניצבת בפני אתגרים לא פשוטים. הגידול בתוצר המקומי הגולמי לנפש במדינת ישראל נסוג לעומת מדינות המערב. המשמעות היא שהפער בתוצר לנפש בין ישראל למערב, לא זו בלבד שאינו מצטמצם, הוא אף מתרחב. אמנם הכלכלה הישראלית צומחת, אך צמיחה זו אינה מספיקה כדי לשפר את רמת החיים בישראל ולהתכנס לרמת החיים של אותן מדינות שישראל אמורה להדמות להן.

הבעיה המבנית המרכזית המאיימת על המשך מגמת הצמיחה של הכלכלה הישראלית היא הרמה הנמוכה של פריון העבודה בישראל. הפריון לשעה של העובד בישראל נמוך ב-27 דולר מזה של מדינות בגוש האירו. הבעיה חמורה עוד יותר משום שהפריון במדינות אלה משתפר בעוד שבישראל הוא נותר ללא שינוי וכך הולך וגדל הפער. עתיד הצמיחה הכלכלית של ישראל תלוי

הבעיה המבנית המרכזית המאיימת על המשך מגמת הצמיחה של הכלכלה הישראלית היא הרמה הנמוכה של פריון העבודה בישראל.

בשיפור פריון העבודה. מגמת העלייה המתמשכת בשיעורי הצמיחה תיעצר ללא שיפור בפריון העבודה. כפועל יוצא לא ניתן יהיה לשפר את רמת החיים בישראל ובוודאי שלא להדביק את הפער עם מדינות בגוש האירו.

המשך פריחתו של סקטור ההייטק לא יביא למפנה ברמת פריון העבודה במשק. שיפור משמעותי ברמת פריון העבודה מחייב שורה של מהלכים כלכליים וחברתיים, בהם:

- תיקון הפיגור ההיסטורי בהשקעות הון בתשתיות המשקיות ובמיוחד בסקטור התחבורה.
- השקעה נרחבת בהון האנושי ורפורמה יסודית בהכשרת כוח אדם בעיקר בקרב המצטרפים החדשים לשוק העבודה (בעיקר גברים חרדים ונשים מוסלמיות), אשר רובם חסרים את המיומנויות הנדרשות לכלכלה מודרנית.
- שילוב טכנולוגיות עילית בסקטור השירותים המהווה 60% מהתוצר.

בעיה מבנית נוספת הפוגעת בצמיחה הכלכלית היא עודף רגולציה וביורוקרטיה. עודף רגולציה הוא עודף מס על העסקים וגורם לעלית יוקר המחיה ולפגיעה ישירה בצרכנים ובצמיחה. לרגולציה יש תפקיד בעל חשיבות בשמירה על הצרכן הישראלי, אולם יש צורך ברגולציה חכמה, נכונה

בעיה מבנית נוספת הפוגעת בצמיחה הכלכלית היא עודף רגולציה וביורוקרטיה.

וממוקדת. אחד הגורמים המרכזיים לעודף רגולציה הוא שהרשויות הרגולטוריות "נמדדות" בכמות ההנחיות הרגולטוריות שהן מייצרות, בעוד חברי הכנסת "נמדדים" במספר החוקים שהם מחוקקים. מנגד, תחום הפיקוח על הממשלה מוזנח ואין בקרה על אכיפה ויישום של

החלטות הממשלה. מעבר לכך, המערכת הרגולטורית הישראלית מאופיינת בפיצול וחוסר תיאום בין הרשויות הרגולטוריות.

עודף הרגולציה והביורוקרטיה בא לידי ביטוי מובהק בדרוג הנמוך מאד של ישראל במדד עשיית העסקים. בשנים האחרונות, ישראל ירדה מהקמת 56 מפעלים חדשים בשנה להקמת שמונה בלבד. עודף הרגולציה תורם להשחתה של החברה הישראלית בשל ניסיונות לעקוף רגולציה באמצעים לא כשרים. קיימת הערכה לפיה העלות הישירה של הרגולציה למערכת הבנקאית עולה כדי מיליארד וחצי שקלים בשנה. עסקים קטנים גם נאלצים להתמודד עם מגבלות רגולטוריות וביורוקרטיות המקשות על פעילותם.

כדי להתמודד עם עודף הרגולציה והביורוקרטיה יש לטפל בפיצול הרגולטורי באמצעות הקמת רשות מרכזית שתהיה לה סמכות לתכלל את הרגולציה ולהקטין את עודף הרגולציה. אחד החסמים הקשים להקמת רשות-על רגולטורית הוא מאבקי שליטה בין הגופים הממשלתיים השונים. נדרשת חשיבה מתכללת, נחישות מנהיגותית ושיתוף הציבור והגופים המפוקחים בקביעת הכללים.

לבסוף, אחת המטרות המרכזיות של המדיניות הכלכלית-חברתית של הממשלה הנוכחית היתה להביא לירידה במחירי הדיור. אכן, בשנה החולפת נרשמה ירידה מסוימת במחירי הדיור. אולם, במקביל, נרשמה גם ירידה דרמטית בהתחלות הבניה, העלולה לגרום לעלייה מחודשת במחירי הדיור.

כישלון המדיניות הממשלתית לביצור החוסן חברתי

**ניתן לקבוע בבירור
שהמדיניות הכלכלית - בכל
הקשור לתחלואי החברה
הישראלית - כשלה.**

"שיטת החלחול" - האמונה שהשיפור המתמשך בשיעורי הצמיחה והאיתנות הכלכלית (בנתונים המאקרו-כלכליים) יחולל שיפור בחוסן הלאומי של ישראל ויגרום לצמצום תחולת העוני ולהקטנת רמת אי-השוויון בחלוקת ההכנסות - עמדה בבסיס המדיניות הכלכלית של ישראל זה למעלה מעשור. לכן, ממשלות ישראל לא נקטו במדיניות ישירה ואפקטיבית לצמצום הפערים ולהקטנת תחולת העוני.

כעבור למעלה מעשור, **ניתן לקבוע בבירור שמדיניות כלכלית זו - בכל הקשור לתחלואי החברה הישראלית - כשלה.** ישראל ממשיכה להחזיק בשיא השלילי של תחולת העוני מבין מדינות ה-OECD ורמת אי-השוויון בחלוקת ההכנסות ממשיכה להיות מהגבוהות במדינות ה-OECD. **ללא מדיניות ישירה המכוונת להקטנת הפערים, לא ניתן יהיה לפתור את בעיית העוני ואי-השוויון בחברה הישראלית.**

הפערים החברתיים המעמיקים באים לידי ביטוי בנתוני התקבולים ממסים - תקבולי המיסים העקיפים גדולים מהתקבולים ממסים ישירים. למעלה מחמישים אחוזים מהעובדים במשק משתכרים מתחת לרף תשלום מס הכנסה. תשעים אחוזים מתקבולי מס הכנסה באים משני העשירונים העליונים, לעומת שמונים אחוזים לפני עשר שנים.

**ללא מדיניות ישירה
המכוונת להקטנת הפערים,
לא ניתן יהיה לפתור את
בעיית העוני ואי-השוויון
בחברה הישראלית.**

לאורך הזמן, **נשחקה האפקטיביות של התערבות הממשלה בהקטנת הפערים בחברה הישראלית.** על פני זמן, משקל השירותים החברתיים - חינוך, בריאות, רווחה - בהוצאה הציבורית הלך וקטן וזו תוצאה של מדיניות ממשלתית. עד שנות ה-70 של המאה ה-20, ישראל היתה מדינה עניה עם שירותים חברתיים מעולים, אך מאז פסקה כמעט להשקיע בהם. כתוצאה מכך, ובמקביל, הלכה ועלתה הצריכה הפרטית של שירותים אלה, מה שמעמיק עוד יותר את הפערים החברתיים בחברה הישראלית, בין אלה שיש להם לאלה שאין להם. על כן, בעתיד הלא רחוק, "הזקנה במסדרון" עוד עלולה למצוא עצמה שוכבת במחסני בית החולים.

החוסן של הדמוקרטיה הישראלית

הדמוקרטיה הישראלית מתאפיינת בסימני שאלה גוברים ביחס לחוסנה ולעוצמתה. ניתן להצביע על התפתחות שני כיווני פעולה שעלולים להעמיד במבחן את חוסנה של הדמוקרטיה הישראלית כחברה המיוסדת על עקרונות מגילת העצמאות. ראש החץ הראשון של מגמה מסוכנת זו הינו ערעור מעמדו של בית המשפט העליון כבית דין חוקתי השומר על מערכת האיזונים והבלמים של הדמוקרטיה. ראש החץ השני הוא שחיתות שלטונית רחבה ועמוקה; נשקפת סכנה הולכת וגוברת שמעשי שחיתות שלא יעוגנו בהרשעה פלילית, עלולים להשתרש כלגיטימיים.

**הדמוקרטיה הישראלית
מתאפיינת בסימני
שאלה גוברים ביחס
לחוסנה ולעוצמתה.**

הצעת החוק שמטרתה למנוע מבית המשפט העליון לפסול חוקים הפוגעים בעקרונות "חוק יסוד: כבוד האדם וחירותו" מתבססת על הטענה שבית המשפט נטל לעצמו סמכות הפוגעת ביכולת המשילות ובזכות הדמוקרטיה של הנבחרים להגשים את מצעם. קולות אלו משקפים תפיסה שדמוקרטיה היא רק שלטון הרוב. הצעת החוק המכונה "פסקת ההתגברות" עלולה להביא בסופו של דבר לביטולה של הביקורת השיפוטית על החלטות השלטון. זו שאיפה מסוכנת במדינה שבה אין הפרדה בין הרשות המבצעת למחוקקת, שכן הממשלה בשיטה הקואליציונית שולטת בכנסת. **פגיעה בבקרה של בית המשפט העליון עלולה לפרוץ את הסכר לחירות מוחלטת של השלטון לעשות כרצונו.**

**פגיעה בבקרה של בית
המשפט העליון עלולה לפרוץ
את הסכר לחירות מוחלטת
של השלטון לעשות כרצונו.**

ההתמודדות עם הניסיון לפגוע בהפרדת הרשויות ולפגוע בעקרונות "חוק יסוד: כבוד האדם וחירותו" היא באמצעות הגנה על ערכי הציונות המקוריים, כפי שבאו לידי ביטוי בכתביהם של הרצל, בן-גוריון וז'בוטינסקי ובמגילת העצמאות. כדי להצליח בהידברות בין כל השבטים בישראל, החיונית ל"יחד הישראלי" ולחוסן הלאומי, יש לגבש את ליבת החברה הישראלית, הכוללת כשני שלישים מהחברה, סביב חזרה לרעיון הציוני.

ראש החץ השני המערער את הדמוקרטיה הישראלית הוא השחיתות בקרב חלק מאישי הציבור והעולם העסקי והניסיון להכשיר מעשים אלה באמצעות מסמוס הסטנדרטים והיסודות של החברה. מובילי דעה ומקבלי החלטות חותרים כל העת לטשטש נורמות ציבוריות

**ראש החץ השני המערער
את הדמוקרטיה הישראלית
הוא השחיתות בקרב חלק
מאישי הציבור והעולם העסקי
והניסיון להכשיר מעשים אלה
באמצעות מסמוס הסטנדרטים
והיסודות של החברה.**

בקביעה שכל מה שלא פלילי - מותר. אלה מנצלים את המאפיין הייחודי של עבירות שחיתות - אין ממד מוחשי של קורבן עבירה - על מנת להלין על משכן של חקירות משטרה והשימוש בעדי מדינה. במאמץ לטשטש את העבירות, מקבלי החלטות ואישי ציבור חותרים לפגוע ולעשות דה-לגיטימציה לשומרי הסף (רגולטורים, יועצים משפטיים וחשבים) ולאוכפי החוק, שהינם קו הביצורים האחרון של החוסן החברתי.

אחת התופעות המטרידות הנובעות מהשחיתות השלטונית היא אובדן הקשב של אישי ציבור ביחס

לתפקידיהם ולעשייה הציבורית. אישי ציבור מושחתים חותרים לנצל את מעמדם להשגת טובות הנאה כספיות ו/או פוליטיות. כאשר אישי ציבור נחשדים בפלילים - הם מאבדים כל קשב לאחריותם ולתפקידיהם הציבוריים. משרותיהם הרשמיות הופכות לכיסוי ללא תוכן, המשמש אותם לשרוד, לשקר ולהסתיר. יחד עם זאת, חשוב להבהיר שהשחיתות השלטונית אינה הנורמה וכי רוב-רובם של משרתי הציבור במערכות השלטון בישראל הם ישרי-דרך.

**אחת התופעות המטרידות
הנובעות מהשחיתות השלטונית
היא אובדן הקשב של אישי
ציבור ביחס לתפקידיהם
ולעשייה הציבורית.**

בנקודת זמן זו, השחיתות אינה מהווה עדיין איום על הביטחון הלאומי. ניתן לזהות תהליך איטי של פגיעה בנורמות ובערכים ציבוריים המתגבשים לכדי איים קטנים של שחיתות נקודתית. איי השחיתות הולכים ומתרחבים וממוקמים בליבת בעלי תפקידים ומקבלי החלטות. למרות זאת, ולעת עתה, הבלמים הבריאים

של החברה ומערכות החוק והאכיפה מצליחים בגידור התופעה. ישנם לא מעט אמצעים חוקיים ומנהליים שבכוחם לצמצם את נגע השחיתות, לרבות הגבלות זמן כהונתם של בעלי תפקידים ונבחרי ציבור, שימור עצמאותם של יועצים משפטיים וחשבים במשרדי ממשלה והעמדת שופטים בראש ועדות מכרזים בהיקפים גדולים. יישום אמצעים אלה הוא חיוני ודחוף על מנת למנוע מתופעת השחיתות להשתרש ולהפוך לאיום מוחשי על הביטחון הלאומי.

**השחיתות אינה מהווה עדיין
איום על הביטחון הלאומי.**

השחיתות אינה מהווה עדיין איום על הביטחון הלאומי.

החוסן הלאומי והתערערות שותפות הגורל בין ישראל לתפוצות

הקרע ההולך ומתרחב בין ישראל לבין הקהילות היהודיות בתפוצות – ועם יהדות ארה"ב בפרט – מהווה איום אסטרטגי. שותפות הגורל בין היהודים בתפוצות לבין ישראל היא אבן יסוד מרכזית במדינת העם היהודי. בעת שבה קבוצות שוליים מכל קצוות הקשת מחדדים את השונה, צריך להדגיש את המובן מאליו – היהודים חזקים יותר יחד.

הקרע ההולך ומתרחב בין ישראל לבין הקהילות היהודיות בתפוצות – ועם יהדות ארה"ב בפרט – מהווה איום אסטרטגי.

בשל כך, הקרע עם יהדות ארה"ב מעורר דאגה מיוחדת. האמביוולנטיות ביחס היהודים בארה"ב לישראל אינה תופעה חדשה. גם היום כ-70 אחוז מיהודי ארה"ב תומכים בישראל ומזדהים עימה.

אולם, עיון מעמיק יותר בנתונים מגלה מגמה מדאיגה – מעטים בקרב הדור הצעיר של יהודי ארה"ב מגלים מחויבות למדינת ישראל ועניין בה. בסקרי עומק שנערכו בשנים האחרונות נמצא, שפחות משליש מהיהודים מתחת לגיל 35 מגלה עניין בישראל. מעט יותר מהם, רק כ-35 אחוז, היו מחשיבים את היעלמותה של ישראל כטרגדיה אישית. במידה ומגמה זו לא תשתנה, תחושת שותפות הגורל תחדל מלהתקיים וישראל תחסר את העורף האסטרטגי שיהדות ארה"ב העניקה לה.

בעת שבה קבוצות שוליים מכל קצוות הקשת מחדדים את השונה, צריך להדגיש את המובן מאליו – היהודים חזקים יותר יחד.

הגורם המרכזי למגמת ההתרחקות מישראל של הדור הצעיר בקרב יהודי ארה"ב הוא הזיקה המתרופפת של חלקים גדולים בקרב יהודי ארה"ב ליהדות. רק 15% מקרב יהודי ארה"ב משתייכים לקהילה יהודית כלשהי. רוב היהודים המתחתנים כיום בארה"ב נישאים ללא-יהודים.

הזהות היהודית של רוב יהודי ארה"ב חלשה. הדורות הבאים הולכים ומתרחקים מיהדותם ומהזיקה שלהם למדינת ישראל.

בהתמודדות עם מגמה זו, יש לישראל תפקיד מרכזי. פרויקט "תגלית", המביא מדי שנה אלפי יהודים צעירים לישראל לביקור ראשון, מראה כיצד ישראל היא מקור השראה להעמקת הזהות היהודית ותחושת שותפות הגורל של יהודים צעירים. אולם, מצידה של ישראל קיימים לא

מעט חסמים בניסיון ליצור זיקה מחודשת בין הדור הצעיר בתפוצות למדינת ישראל. המהלכים המובלים בידי הממסד הרבני-אורתודוקסי – ביטול מתווה הכותל, סוגיית הגיור והטלת ספק בעצם יהדותם של רוב יהודי ארה"ב (המשתייכים לזרם הרפורמי), מציגים את ישראל כתיאוקרטיה. הדור הצעיר בתפוצות אינו חפץ בזיקה לתיאוקרטיה.

מעבר לכך, קיימים פערים פוליטיים ומדיניים עמוקים למדי בין ישראל לקהילות היהודיות בתפוצות. רוב יהודי ארה"ב מחזיקים בתפיסות עולם ליברליות ומתקשים להגן על מדיניותה של ממשלת ישראל. הקהילות היהודיות באירופה רואות בשלילה את יחסיה של ישראל עם גורמי ימין רדיקליים באירופה, הנתפסים ע"י היהודים כאיום על ביטחונם ועל עצם קיומם.

ההתמודדות עם התערעורת שותפות הגורל מחייב פעולה נמרצת וארוכת-טווח לחיזוק הזהות היהודית בקרב יהודי התפוצות. לצד השקפות שונות ותפיסות עולם מגוונות, יש מקום לציין את המורשת, ההיסטוריה והערכים המשותפים של כלל היהודים ולהנחילם לדור הצעיר. על ממשלת ישראל, לצד המוסדות היהודיים והציוניים וארגוני הקהילות היהודיות, להוביל מאמץ זה.

מעטים בקרב הדור הצעיר של יהודי ארה"ב מגלים מחויבות למדינת ישראל ועניין בה; במידה ומגמה זו לא תשתנה, תחושת שותפות הגורל תחדל מלהתקיים וישראל תחסר את העורף האסטרטגי שיהדות ארה"ב העניקה לה.

בד בבד, יש להעמיק את ההידברות והדיאלוג בין התפוצות לבין ישראל בכל הרמות, תוך שיתוף החברה האזרחית הישראלית. יש ליצור מסגרות שונות ומערכות רישות משותפות – פורמליות ולא-פורמליות – להן יהיו שותפים ישראלים ויהודים בתפוצות להעמקת הזיקה ותחושת שותפות הגורל.

מן הראוי שצמצום הקרע בין ישראל לבין יהודי התפוצות כאינטרס לאומי חיוני יעמוד במקום גבוה בסדר העדיפויות של ממשלת ישראל. עתידה של ישראל כמדינה יהודית ודמוקרטית יהווה גורם משמעותי ביחסיה עם התפוצות. על כן, המאמץ להגן ולחזק את הרעיון הציוני המקורי מסתמן ככלי מרכזי לניסיון לחדש ולהעמיק את תחושת שותפות הגורל בין היהודים בתפוצות לבין ישראל.

תכנית כנס הרצליה ה-18

כ"ג-כ"ה אייר תשע"ח, 8-10 במאי, 2018

1 מושבי המליאה

2 זרקור - זירות דיון

3 דיוני "שולחן עגול"

4 סימולציה בינלאומית בנושא:
ישראל והמזרח התיכון 2025

מושב המליאה

1

מעמד פתיחה

ברכות: פרופ' **אוריאל רייכמן**, נשיא ומייסד המרכז הבינתחומי הרצליה
פרופ' **בועז גנור**, דיקן בית ספר לאודר לממשל, דיפלומטיה ואסטרטגיה; מייסד וראש המכון למדיניות נגד טרור (ICT), הבינתחומי הרצליה
מר **משה פדלון**, ראש העיר הרצליה

אורח כבוד: H.E. **Hazem Khairat**, Ambassador of the Arab Republic of Egypt to Israel

נאום מרכזי: ח"כ **יולי (יואל) אדלשטיין**, יו"ר הכנסת

מנחה: מר **יונתן דייזיס**, ראש בית הספר הבינלאומי ע"ש רפאל רקנאטי וסגן נשיא לקשרי חוץ, הבינתחומי הרצליה

נאום: שר החינוך והתפוצות

השר **נפתלי בנט**, שר החינוך והתפוצות

הצגת פרויקט "מעשה ב-70" לציון 70 שנה למדינת ישראל

פרופ' **אלון רוזן**, בית ספר אפי ארזי למדעי המחשב, הבינתחומי הרצליה

ראיון אישי: שר האוצר

השר **משה כחלון**, שר האוצר **עם:** גב' **טל שלו**, פרשנית פוליטית, חדשות "וואלה"

סדר עולמי חדש? שיח קברניטי מדיניות ומודיעין

נאום

Dr. **Liane Saunders**, Strategy Director and Strategic Programmes Coordinator, Foreign and Commonwealth Office

דיון בהשתתפות:

מר **תמיר פרדו**, לשעבר ראש המוסד

Hon. **Marcel Lettre**, Vice President for National Security, Lockheed Martin; Former U.S. Under Secretary of Defense for Intelligence

Hon. Amb. **Victoria Nuland**, Chief Executive Officer, Center for New American Security; Former U.S. Assistant Secretary of State for European and Eurasian Affairs

Lt. Gen. **VG Khandare**, PVSM, AVSM SM, Former Director General of the Indian Defence Intelligence Agency; Former Deputy Chief of the Indian Integrated Defence Staff

Maj. Gen. **Jonathan Shaw** CB CBE, Chairman, Optima; Former U.K. Assistant Chief of Defence Staff (Policy)

מנחה: ד"ר **רוני ברדמן**, פרשן בכיר לענייני צבא וביטחון לאומי, ידיעות אחרונות; עיתונאי בכיר, New York Times

האם ישראל ערוכה למלחמה הבאה? - שיחה עם שרי ביטחון לשעבר

רא"ל (מיל.) **משה (בוגי) יעלון**, לשעבר שר הביטחון; הרמטכ"ל ה-17

פרופ' **משה ארנס**, לשעבר שר הביטחון

מנחה: אל"מ (מיל.) ד"ר **שאוול שי**, מנהל מחקרים, המכון למדיניות ואסטרטגיה (IPS), הבינתחומי הרצליה; לשעבר סגן ראש המועצה לביטחון לאומי

עידן של פריצות דרך במחקר המדעי

"Immunotherapy to Combat Alzheimer's Disease: From Dogma Breaking to a Therapy"

Prof. **Michal Schwartz**, The Maurice and Ilse Katz Professorial Chair in Neuroimmunology, Weizmann Institute of Science; President, International Society of Neuroimmunology

הערכת כנס הרצליה

אלוף (מיל.) **עמוס גלעד**, ראש המכון למדיניות ואסטרטגיה (IPS) ויו"ר סדרת כנסי הרצליה, הבינתחומי הרצליה

סקירה כלכלית חברתית

פרופ' **רפי מלניק**, לשעבר המשנה לנשיא לעניינים אקדמיים, הבינתחומי הרצליה; לשעבר חבר הוועדה המוניתרית של בנק ישראל

תדרוך לשגרירים ומנכ"לים

ישראל ואיראן על סף עימות? - בין צירים מתנגשים במזרח התיכון

Mr. **Elliott Abrams**, Senior Fellow for Middle East Studies, Council on Foreign Relations; Former Deputy Assistant to the President and Deputy National Security Advisor of President George W. Bush

Mr. **John Raine** CMG OBE, Senior Advisor for Geopolitical Due Diligence, IISS; Former Director General with the Foreign and Commonwealth Office

Dr. **Gary Samore**, Executive Director for Research, Belfer Center for Science and International Affairs, Harvard's Kennedy School of Government; Former White House Coordinator for Arms Control and Weapons of Mass Destruction

אלוף (מיל.) **עמוס גלעד**, ראש המכון למדיניות ואסטרטגיה (IPS), הבינתחומי הרצליה
גב' **סימה שיין**, עמיתת מחקר בכירה, המכון למחקרי ביטחון לאומי (INSS); לשעבר סמנכ"לית המשרד לעניינים אסטרטגיים

מנחה: **מר רון בן ישי**, פרשן בכיר, חדשות YNET וידיעות אחרונות; חתן פרס ישראל לשנת 2018

נאום מפכ"ל משטרת ישראל

רב ניצב **רוני אלשיך**, מפכ"ל משטרת ישראל

שיחה בשניים: אמנות, תרבות, חוסן לאומי ומה שביניהם

מר **יעקב אגם**, פסל, אמן בינלאומי רב תחומי

פרופ' **אלכס מינץ**, המשנה לנשיא לעניינים אקדמיים וראש התכנית לפסיכולוגיה פוליטית וקבלת החלטות, הבינתחומי הרצליה; נשיא האגודה הישראלית למדע המדינה

"פתרון שתי המדינות" - הסוף? ישראל והפלסטינים - מה הלאה?

נאום

מר **יורם כהן**, לשעבר ראש שב"כ

דיון בהשתתפות:

אלוף (מיל.) ד"ר **יום טוב סמיה**, לשעבר אלוף פיקוד דרום

תא"ל (מיל.) **מיכאל (מייק) הרצוג**, לשעבר רמ"ט שר הביטחון; עמית בינלאומי, Washington Institute for Near East Policy
ד"ר **רונית מרון**, חוקרת חברה ופוליטיקה פלסטינית, אוניברסיטת חיפה

Mr. **David Makovsky**, Director, Project on the Middle East Peace Process, Washington Institute; Former Senior Advisor for Israeli-Palestinian Negotiations at the U.S. Department of State

Mr. **Ilan Goldenberg**, Director, Middle East Security Program, Center for a New American Security; Former Chief of Staff to the Special Envoy for Israeli-Palestinian Negotiations at the U.S. Department of State

מנחה: **מר ג'קי חוגי**, פרשן בכיר לענייני ערבים, גלי צה"ל; מעריב

חזון הקמפוס העתידי - מערכת ההשכלה הגבוהה בסימן מהפכה!

פרופ' יפה זילברשץ, יו"ר הוועדה לתכנון ולתקצוב, המועצה להשכלה גבוהה

נאום: ראש העיר ירושלים

מר ניר ברקת, ראש העיר ירושלים

יחסי ארה"ב-ישראל: המימד האסטרטגי

Hon. **Mark Kirk**, Former U.S. Senator

אלוף (מיל.) **עמוס גלעד**, ראש המכון למדיניות ואסטרטגיה (IPS), הבינתחומי הרצליה

מר **שמעון שיפר**, פרשן פוליטי-מדיני בכיר, ידיעות אחרונות

ראיון אישי: שר המודיעין והתחבורה

ח"כ **ישראל כ"ץ**, שר המודיעין והתחבורה עם: גב' **טל שלו**, פרשנית פוליטית, חדשות "וואלה"

נאום: לשעבר שר החינוך והפנים

עו"ד **גדעון סער**, לשעבר שר החינוך והפנים

"חמוץ/מתוק" - ישראל בין שני קטבים: מעצמת הייטק או מדינת עולם שלישי?

ניתוח סקר עמדות: מגמות עומק בציבור הישראלי

פרופ' **אבי דגני**, נשיא קבוצת "גיאוקרטוגרפיה"

נאום

מר **אלי גרונר**, מנכ"ל משרד ראש הממשלה

דיון בהשתתפות:

גב' **קרן טרנר-אייל**, מנכ"לית משרד התחבורה והבטיחות בדרכים

תא"ל (מיל.) פרופ' **יהושע (שוקי) שמר**, יו"ר אסותא מרכזים רפואיים; לשעבר מנכ"ל משרד הבריאות

פרופ' **דן בן-דוד**, המחלקה למדיניות ציבורית, אוניברסיטת תל אביב; נשיא ומייסד, מוסד שורש למחקר כלכלי-חברתי

אל"מ (מיל.) **דובי אמיתי**, נשיא התאחדות האיכרים בישראל

מנחה: מר **סמי פרץ**, כתב ופרשן בכיר, לשעבר עורך ראשי, TheMarker

ישראל, יהדות ארה"ב והתפוצות - על מסלול התנגשות?

In cooperation with the Andrew H. and Ann R. Tisch Center for Jewish Dialogue at the Museum of the Jewish People at Beit Hatfutsot

נאום

גב' **אירינה נבולין**, יו"ר דירקטוריון, מוזיאון העם היהודי בבית התפוצות; נשיאת קרן נדב

דיון בהשתתפות:

Dr. **Anita Friedman**, President, Koret Foundation

Rabbi **Pinchas Goldschmidt**, President of the Conference of European Rabbis

Rabbi Dr. **Ari Berman**, President, Yeshiva University

ח"כ ד"ר **נחמן שי**, יו"ר השדולה לחיזוק העם היהודי בתפוצות, הכנסת

השגריר **רון פרושור**, לשעבר מנכ"ל משרד החוץ; ראש מכון אבא אבן לדיפלומטיה בינלאומית, הבינתחומי הרצליה

מנחה: גב' **טל שניידר**, כתבת מדינית-פוליטית, גלובס

השחיתות - איום אסטרטגי לישראל?

ניצב (בדימוס) **מני יצחקי**, לשעבר ראש אגף החקירות והמודיעין, משטרת ישראל

מנהיגות ארה"ב במבחן אתגרי המזרח התיכון

Amb. Dr. **Dennis Ross**, Former Special Assistant to the President of the United States and White House Coordinator for the Middle East, North Africa, and the Persian Gulf Region; Counselor and William Davidson Distinguished Fellow, Washington Institute for Near East Policy

Hon. **Mary Beth Long**, Former U.S. Assistant Secretary of Defense for International Security Affairs; Co-Founder & Principal, Global Alliance Advisors, LLC; Founder & Principal, M B Long & Associates, PLLC

השגריר **זלמן שובל**, לשעבר שגריר ישראל בארה"ב
השגריר **רון פרושאוור**, לשעבר מנכ"ל משרד החוץ; ראש מכון אבא אבן לדיפלומטיה בינלאומית, הבינתחומי הרצליה
מנחה: **גב' דנה ויס**, מגישה ופרשנית בכירה, חברת החדשות

נאום: עוזר מזכ"ל נאט"ו

Dr. **Antonio Missiroli**, Assistant Secretary General of NATO for Emerging Security Challenges

שובו של "הדב הרוסי" למזרח התיכון

In cooperation with Kennan Institute, Woodrow Wilson Center

Mr. **Matthew Rojansky**, Director, Kennan Institute, Woodrow Wilson Center

Prof. **Irina Zvyagelskaya**, Chief Research Fellow, Institute of Oriental Studies, Russian Academy of Sciences; Expert, Valdai Discussion Club, Moscow

פרופ' **שלמה אבינרי**, האוניברסיטה העברית בירושלים; לשעבר מנכ"ל משרד החוץ
פרופ' **דימה אדמסקי**, בית ספר לאודר לממשל, דיפלומטיה ואסטרטגיה, הבינתחומי הרצליה
אל"מ (מיל.) **ד"ר שאול שי**, מנהל מחקרים, המכון למדיניות ואסטרטגיה (IPS), הבינתחומי הרצליה; לשעבר סגן ראש המועצה לביטחון לאומי

מנחה: **מר מואב ורדי**, ראש תחום החוץ ומגיש תכנית "העולם היום", תאגיד השידור הציבורי "כאן"

חברתי זה כלכלי - כך נגדיר מחדש חוסן לאומי

ח"כ **אורלי לוי-אבקסיס**, חברת כנסת

האופק הביטחוני: שיחה עם שר הביטחון

השר **אביגדור ליברמן**, שר הביטחון

עם: **אלוף (מיל.) עמוס גלעד**, ראש המכון למדיניות ואסטרטגיה (IPS), הבינתחומי הרצליה

סדר עולמי - הפרספקטיבה הסינית

Mr. **Ronnie C. Chan**, Thought Leader; Chairman, Hang Lung Properties Ltd.

2028 - מדינה יהודית, דמוקרטית ובטוחה?

ח"כ **ציפי לבני**, יו"ר "התנועה"; "המחנה הציוני"; לשעבר שרת החוץ

הזירה הגלובלית: שיח אסטרטגי על סיכויים, סיכונים ו"ברבורים שחורים"

דיון בהשתתפות:

פרופ' **ליאונרדו (ליאו) ליידרמן**, כלכלן ראשי, בנק הפועלים; אוניברסיטת תל אביב
פרופ' **בועז גנור**, דיקן בית ספר לאודר לממשל, דיפלומטיה ואסטרטגיה; מייסד וראש המכון למדיניות נגד טרור (ICT), הבינתחומי הרצליה

Prof. **Graham Allison**, Douglas Dillon Professor of Government, Harvard's Kennedy School of Government

Amb. **Bilahari Kausikan**, Ambassador-at-Large and Former Permanent Secretary, Ministry of Foreign Affairs of Singapore; Chairman, Board of Directors, Middle East Institute, National University of Singapore

Dr. **Dalia Dassa Kaye**, Director, Center for Middle East Public Policy and Senior Political Scientist, RAND Corporation

Ms. **Antonia Dimou**, Director, Middle East & Persian Gulf Intelligence Unit, Security & Defence Analysis Institute, Athens

Dr. **Kenneth R. Weinstein**, President and CEO, Hudson Institute

Mr. **Andrew J. Tabler**, Martin J. Gross Fellow, The Washington Institute

Prof. **Edward N. Luttwak**, ENL Associates

מנחה: **מר טומי שטיינר**, עמית מחקר בכיר, המכון למדיניות ואסטרטגיה (IPS), הבינתחומי הרצליה

נאום: יו"ר "יש עתיד"

ח"כ יאיר לפיד, יו"ר "יש עתיד"

נאום: יו"ר "העבודה"

מר אבי גבאי, יו"ר "העבודה"

נאום: יו"ר "מרצ"

ח"כ תמר זנדברג, יו"ר "מרצ"

נאום מרכזי

Hon. **Brett McGurk**, Special Presidential Envoy for the Global Coalition to Counter ISIL, U.S. Department of State

שיחה בשניים: תלות החוסן הלאומי בחדשנות

ד"ר **עמירם אפלבוים**, המדען הראשי, משרד הכלכלה; יו"ר רשות החדשנות
עם: ד"ר **איילת בן עזר**, סגנית הנשיא למנהל וסטודנטים, הבינתחומי הרצליה

אמנות ומציאות מדומה כסיוע לפתרון עימותים?

יו"ר: ד"ר **נעם למשטריך לטר**, דיקן מייסד, בית ספר סמי עופר לתקשורת; יו"ר מכון דניאל פרל לעיתונות בינלאומית, הבינתחומי הרצליה
פרופ' **דורון פרידמן**, ראש המעבדה למציאות מתקדמת, בית ספר סמי עופר לתקשורת, הבינתחומי הרצליה
ד"ר **ביאטריס האסלר**, המעבדה למציאות מתקדמת, בית ספר סמי עופר לתקשורת, הבינתחומי הרצליה
מר **עדי נס**, צלם ואמן בינלאומי
מר **דניאל לנדאו**, עמית מחקר בכיר, המעבדה למציאות מתקדמת,
בית ספר סמי עופר לתקשורת, הבינתחומי הרצליה

"ואהבתם את הגר" או "עניי עירך קודמים?"

In cooperation with Israel At Heart

ראיון אישי:

כבוד השופט **אליקים רובינשטיין**, המשנה (בדימוס) לנשיאת בית המשפט העליון

דיון בהשתתפות:

Mr. **Joey Low**, Founder, "Israel At Heart"; Founder, Star Farm Ventures

מר **ירום אריאב**, לשעבר מנכ"ל משרד האוצר; יו"ר לביא קפיטל
מר **אליהו (אלי) ישי**, לשעבר המשנה לראש הממשלה ושר הפנים
עו"ד **ענת בן-דוד**, אוניברסיטת תל אביב

מנחה: מר **אטילה שומפלבי**, פרשן מדיני ומגיש ראשי, חדשות YNET ו-YnetTV

נאום הרב הראשי לישראל לשעבר

הרב **ישראל מאיר לאו**, יו"ר יד ושם; לשעבר הרב הראשי לישראל

אתגרי העתיד בראי תהליך קבלת ההחלטות

אלוף (מיל.) השגריר **דוד עברי**, לשעבר ראש המועצה לביטחון לאומי והיועץ לביטחון לאומי לראש הממשלה;
נשיא "בואינג" ישראל; לשעבר מנכ"ל משרד הביטחון
אלוף (מיל.) **עמוס גלעד**, ראש המכון למדיניות ואסטרטגיה (IPS), הבינתחומי הרצליה
פרופ' **עוזי ארד**, עמית בכיר, המכון למחקרי ביטחון לאומי (INSS); לשעבר ראש המועצה לביטחון לאומי והיועץ לביטחון לאומי לראש הממשלה
תא"ל (מיל.) פרופ' **יעקב נגל**, לשעבר ראש המועצה לביטחון לאומי והיועץ לביטחון לאומי לראש הממשלה; הפקולטה לאוירונאוטיקה וחלל, הטכניון
מר **חגי צוריאל**, מנכ"ל משרד המודיעין
מנחה: גב' **טלי ליפקין-שחק**, עיתונאית, מנהלת תכניות צבא וביטחון, עורכת ראשית "רצועת הביטחון", גלי צה"ל
מבט לעתיד

פרופ' **דוד פסיג**, מומחה בחיזוי מגמות טכנולוגיות, חברתיות וחינוכיות; ראש המוקד לטכנולוגיות תקשורת בחינוך, אוניברסיטת בר-אילן

נאום מבקר המדינה

כבוד השופט (בדימוס) **יוסף חיים שפירא**, מבקר המדינה ונציב תלונות הציבור

מעמד נעילה

נאום

פרופ' **אוריאל רייכמן**, נשיא ומייסד המרכז הבינתחומי הרצליה

"נאום הרצליה"

כבוד נשיא המדינה, **מר ראובן (רובי) ריבלין**

ההמנון הלאומי: "התקווה" - מקהלת **לי-רון הרצליה**, בניצוחה של גב' **רונית שפירא**

מנחה: מר **יונתן דייזיס**, ראש בית הספר הבינלאומי ע"ש רפאל רקנאטי וסגן נשיא לקשרי חוץ, הבינתחומי הרצליה

זרקור - זירות דיון

2

שיח: עזה - "אור בקצה המנהרה"? "פצצה מתקתקת"?

בשיתוף RAND Corporation

Dr. **Shira Efron**, Policy Researcher and Special Advisor on Israel, Center for Middle East Public Policy, RAND Corporation; Professor, Pardee RAND Graduate School

אלוף (מיל.) **ישראל זיו**, לשעבר ראש אגף המבצעים, צה"ל

מנחה: אל"מ (מיל.) ד"ר **שואל שי**, מנהל מחקרים, המכון למדיניות ואסטרטגיה (IPS), הבינתחומי הרצליה; לשעבר סגן ראש המועצה לביטחון לאומי

השלטון המקומי - לקראת בחירות מוניציפליות 2018

יו"ר: מר **אופיר פינס-פז**, ראש המכון לשלטון המקומי, אוניברסיטת תל אביב; לשעבר שר הפנים גב' **ענת אסרף-חיוט**, המפקחת הארצית על הבחירות ברשויות המקומיות

מר **סימון אלפסי**, ראש העיר יקנעם

מר **מיכאל ביטון**, ראש מועצת ירוחם; יו"ר מועצת הנגב

עו"ד **איציק ברודמן**, ראש העיר פתח תקווה

מר **מאזן גנאים**, ראש העיר סח'נין; יו"ר ועד ראשי הרשויות המקומיות הערביות

גב' **ליזי דלריצ'ה**, ראשת מועצת גני תקווה

פרופ' **חנה הרצוג**, פרופסור אמריטה לסוציולוגיה, אוניברסיטת תל אביב; מנהלת שותפה, "שוות" לקידום נשים בזירה הציבורית, מכון ון ליר בירושלים

מר **בני כשריאל**, ראש העיר מעלה אדומים

אל"מ (מיל.) **רונית לב**, מנכ"ל בירת ההייטק הצפונית בע"מ

גב' **סיגל מורן**, ראשת מועצת בני שמעון

עו"ד **יעלה מקליס**, ראשת העיר יהוד-מונוסון

ד"ר **מטי צרפתי הרכבי**, ראשת המועצה האזורית יואב

מר **רן קוניק**, ראש עיריית גבעתיים

מר **יואב קרים**, מנהל שותף, אשכול לפיתוח ושינוי חברתי, בית איזי שפירא

תור דור ה-Y

עו"ד **שלומית ברהנו**, פעילה חברתית

גב' **יובל עופר**, דוברת שדולת הנשים בישראל

מר **חסן אבו שעלי**, יזם חברתי, מייסד עמותת חאסוב; מייסד ארגון אבתיקאר

גב' **הודיה הומינר-רוזנבלום**, יועצת לנציב שירות המדינה

גב' **עדי אלטשולר**, מייסדת תנועת הנוער "כנפיים של קרמבו" ומיזם "זיכרון בסלון"

מנחה: מר **נדב מנדלסון**, יו"ר אגודת הסטודנטים, הבינתחומי הרצליה

שיח חברי כנסת - לקראת העשור הבא: סדר העדיפויות הלאומי

ח"כ עיסאווי פריג', סגן יו"ר הכנסת; "מרצ"
ח"כ קארין אלהרר, "יש עתיד"
ח"כ שולי מועלם-רפאלי, יו"ר סיעת "הבית היהודי"
ח"כ רחל עזריה, יו"ר ועדת הרפורמות, הכנסת; "כולנו"
ח"כ איציק שמולי, "המחנה הציוני"
ח"כ נורית קורן, "ליכוד"
ח"כ פנינה תמנו-שטה, "יש עתיד"
ח"כ מירב בן-ארי, "כולנו"
ח"כ אמיר אוחנה, "ליכוד"
ח"כ מרב מיכאלי, "המחנה הציוני"
ח"כ רועי פולקמן, "כולנו"

מנחה: ד"ר חיים וייצמן, עמית מחקר בכיר, המכון למדיניות ואסטרטגיה (IPS), הבינתחומי הרצליה

דיוני "שולחן עגול"

3

רגולציה בישראל - המתח שבין הגנת הצרכן לבין סביבה "אנטי-עסקית"

יו"ר: פרופ' צבי אקשטיין, דיקן בית ספר טיומקין לכלכלה וראש מכון אהרן למדיניות כלכלית, הבינתחומי הרצליה; לשעבר המשנה לנגיד בנק ישראל
מר ארז יוסף, המשנה למנכ"ל, COO, ממונה על חטיבת אסטרטגיה משאבים ותפעול, בנק הפועלים
עו"ד אבי ליכט, המשנה ליועץ המשפטי לממשלה - ניהול ותפקידים מיוחדים
מר דן פרופר, יו"ר קבוצת אסם
גב' אלה אלקלעי, סמנכ"ל פיתוח עסקי אי.בי.אי. בית השקעות; יו"ר שדולת הנשים בישראל
גב' גלית אבישי, יו"ר מייסדת, ארגון אמון הציבור
מר רן מלמד, סמנכ"ל עמותת "ידיד"
מר גיל ספיר, מנכ"ל, שירביט חברה לביטוח בע"מ
עו"ד עמירם גיל, מנהל הקליניקה לשוק ההון ופורום שוק ההון, בית ספר רדזינר למשפטים, הבינתחומי הרצליה

"רעידות אדמה" פנימיות כמחוללות שינוי במזרח התיכון

יו"ר: פרופ' שאול משעל, ראש חטיבת מזרח תיכון, בית ספר לאודר לממשל, דיפלומטיה ואסטרטגיה; עמית מחקר בכיר, המכון למדיניות ואסטרטגיה (IPS), הבינתחומי הרצליה
פרופ' אייל זיסר, מזרחן, סגן רקטור, אוניברסיטת תל אביב

Mr. **Andrew J. Tabler**, Martin J. Gross Fellow, The Washington Institute

פרופ' יורם מיטל, ראש מרכז חיים הרצוג לחקר המזרח התיכון והדיפלומטיה, אוניברסיטת בן גוריון בנגב
מר עודד גרנות, פרשן בכיר לענייני ערבים
מר מאיר ג'בדנפר, עמית מחקר, המכון למדיניות ואסטרטגיה (IPS), הבינתחומי הרצליה; מומחה לענייני איראן
גב' רות וסרמן לנדה, לשעבר דיפלומטית בשגרירות ישראל בקהיר ופרשנית לענייני המזרח התיכון
גב' שרונה מזליאן לוי, מרכז אליאנס ללימודים איראניים, אוניברסיטת תל אביב

גאות ושפל ביחסי ארה"ב-אירופה: משמעויות לישראל

בשיתוף European Leadership Network (ELNET) והפורום לדיאלוג אסטרטגי (FSD)

Mr. **Pierre Dassas**, Chairman, ELNET-France

דברי פתיחה:

Co-Chairs: Mr. **David Siegel**, CEO, ELNET-Israel

Ms. **Pascaline Wagemans**, Deputy Director, Forum of Strategic Dialogue

H.E. **Hélène Le Gal**, Ambassador of France to Israel

Dr. **Liane Saunders**, Strategy Director and Strategic Programmes Coordinator, Foreign and Commonwealth Office

Hon. Amb. **Victoria Nuland**, Chief Executive Officer, Center for New American Security; Former U.S. Assistant Secretary of State for European and Eurasian Affairs

Dr. **Kenneth R. Weinstein**, President and CEO, Hudson Institute

Mr. **Roland Freudenstein**, Policy Director, Martens Centre for European Studies

Mr. **Nicolas Tenzer**, Former Adviser to the French Minister of Economy and Finance

פרופ' **עוזי ארד**, עמית בכיר, המכון למחקרי ביטחון לאומי (INSS); לשעבר ראש המועצה לביטחון לאומי והיועץ לביטחון לאומי לראש הממשלה

השגריר **רפי ברק**, לשעבר מנכ"ל משרד החוץ ושגריר ישראל בקנדה
מר **אמיר אורן**, פרשן בכיר, חדשות "וואלה"

צפון קורדיאה כמדינה גרעינית - האתגר למזרח התיכון?

בשיתוף RAND Corporation

יו"ר: ד"ר **שביט מטיאס**, לשעבר משנה ליועץ המשפטי לממשלה (בינלאומי); מנהלת התכנית לדיפלומטיה ויישוב סכסוכים, בית ספר לאודר לממשל, דיפלומטיה ואסטרטגיה, הבינתחומי הרצליה; עמיתת מחקר במכון הובר, אוניברסיטת סטנפורד

Dr. **Andrew C. Scobell**, Senior Political Scientist, RAND Corporation

Prof. **SU Hao**, Director, Center for Strategic and Peace Studies, China Foreign Affairs University

ד"ר **אריאל (אלי) לויטה**, לשעבר המשנה למנכ"ל הוועדה לאנרגיה אטומית; עמית בכיר, Carnegie Endowment for International Peace

ד"ר **אלון לבקוביץ**, ראש החוג למדעי החברה והאזרחות, מכללת בית ברל; עמית מחקר, מכון בגין סאדאת למחקרים אסטרטגיים, אוניברסיטת בר-אילן

ד"ר **עודד ברוש**, עמית מחקר בכיר, המכון למדיניות ואסטרטגיה (IPS), הבינתחומי הרצליה

ד"ר **עופר ישראלי**, גיאואסטרטג ומומחה למדיניות ביטחון בין-לאומית והמזרח התיכון; המכון למדיניות ואסטרטגיה (IPS), הבינתחומי הרצליה

ערב הסעודית - בין המיצרים

יו"ר: גב' **סמדר פרי**, פרשנית בכירה לענייני העולם הערבי, ידיעות אחרונות.

ד"ר **מיכל יערי**, אוניברסיטת תל אביב והאוניברסיטה הפתוחה

ד"ר **יוסי מן**, ראש המחלקה ללימודי המזרח התיכון, אוניברסיטת בר-אילן; עמית מחקר, המכון למדיניות ואסטרטגיה (IPS), הבינתחומי הרצליה

ד"ר **יואל גוז'נסקי**, חוקר בכיר, המכון למחקרי ביטחון לאומי (INSS); לשעבר ראש תחום איראן והמפרץ במועצה לביטחון לאומי, משרד ראש הממשלה

ד"ר **עמית מור**, מנכ"ל אקו-אנרג'י; עמית מחקר, המכון למדיניות ואסטרטגיה (IPS), הבינתחומי הרצליה

ד"ר **ישראל אלעד-אלטמן**, עמית מחקר, המכון למדיניות ואסטרטגיה (IPS), הבינתחומי הרצליה

עתידה של עיראק - עצמאית או אזור השפעה איראני?

בשיתוף RAND Corporation

יו"ר: פרופ' **אמציה ברעם**, פרופ' אמריטוס, ראש המרכז לחקר עיראק באוניברסיטת חיפה

Dr. **Ben Connable**, Senior Political Scientist, RAND Corporation

פרופ' **עפרה בנג'ו**, ראש התכנית ללימודי העם הכורדי, מרכז משה דיין ללימודי המזרח התיכון ואפריקה, אוניברסיטת תל אביב

ד"ר **אורי גולדברג**, עמית מחקר, המכון למדיניות ואסטרטגיה (IPS), הבינתחומי הרצליה; פרשן ביטחון לאומי, YNETnews אל"מ (מיל). **פסח מלובני**, לשעבר איש קהיליית המודיעין, צה"ל

ד"ר **רון זיידל**, חוקר עיראק, מרכז משה דיין, אוניברסיטת תל אביב; עמית מחקר, המכון למדיניות ואסטרטגיה (IPS), הבינתחומי הרצליה

הר געש" אסטרטגי? אתגרים בתת-היבשת הוודית וזיקות למזרח התיכון

יו"ר: ד"ר **אריאל (אלי) לויטה**, לשעבר המשנה למנכ"ל הוועדה

לאנרגיה אטומית; עמית בכיר, Carnegie Endowment for International Peace

Amb. **Bilahari Kausikan**, Ambassador-at-Large and Former Permanent Secretary, Ministry of Foreign Affairs of Singapore; Chairman, Board of Directors, Middle East Institute, National University of Singapore

Lt. Gen. **VG Khandare**, PVSM, AVSM SM, Former Director General of the Indian Defence Intelligence Agency; Former Deputy Chief of the Indian Integrated Defence Staff

Dr. **Andrew C. Scobell**, Senior Political Scientist, RAND Corporation

נשים במרחב הציבורי בצה"ל - תמורות ערכיות בחברה הישראלית

בשיתוף פורום דבורה

יו"ר: רב גונדר (בדימוס) תא"ל (מיל.) **אורית אדאטו**, לשעבר נציבת שירות בתי הסוהר וקצינת ח"ן ראשית; מייסדת ומנכ"לית אדאטו יועצים

גב' **מלכה פיוטרקובסקי**, אשת הלכה וחינוך; ממייסדות "פורום תקנה"

פרופ' **סוזי נבות**, בית הספר למשפטים ע"ש חיים שטריקס, המסלול האקדמי - המכללה למינהל

אל"מ (מיל.) עו"ד **פנינה שרביט ברוך**, חוקרת בכירה, המכון למחקרי ביטחון לאומי (INSS)

פרופ' **יגיל לוי**, ראש תחום מדיניות ציבורית, האוניברסיטה הפתוחה

גב' **ליאורה מינקה**, יו"ר אמונה - תנועת האישה הדתית לאומית

הרב **יובל שרלו**, ראש ישיבת ההסדר רעננה אמי"ת "אורות שאול"

גב' **אורנה סדגת-ארז**, יועצת ראש העירייה לקידום מעמד האישה וראשת מינהל נשים, עיריית הרצליה

עו"ד **מיכל גרא מרגליות**, מנכ"לית שדולת הנשים בישראל

גב' **יפעת סלע**, מנכ"לית אלומה

מר **יאיר שלג**, חוקר בתכנית לדת ומדינה, המכון הישראלי לדמוקרטיה

משבר המים המחריף - איום על עתיד המזרח התיכון?

יו"ר: פרופ' **יואב יאיר**, דיקן בית הספר לקיימות, הבינתחומי הרצליה

מר **אברהם בייגה שוחט**, לשעבר שר האוצר

פרופ' **חגי ארליך**, פרופסור אמריטוס, החוג להיסטוריה של המזרח התיכון ואפריקה אוניברסיטת תל-אביב

פרופ' **ארנון סופר**, פרופסור אמריטוס, החוג לגיאוגרפיה ולימודי סביבה, אוניברסיטת חיפה

השגריר **יעקב רוזן**, לשעבר שגריר ישראל בירדן

פרופ' **פנחס אלפרט**, בית הספר למדעי כדור הארץ, החוג לגאופיסיקה, אוניברסיטת תל אביב

מר **שמעון טל**, לשעבר נציב המים; מהנדס מים וקרקע

תפיסת ביטחון מעודכנת לישראל

יו"ר: אל"מ (מיל.) ד"ר **שאל שי**, מנהל מחקרים, המכון למדיניות ואסטרטגיה (IPS), הבינתחומי הרצליה; לשעבר סגן ראש המועצה לביטחון לאומי

אלוף (מיל.) פרופ' **יצחק בן-ישראל**, ראש המרכז למחקר סייבר בינתחומי ע"ש בלווטניק וראש התכנית ללימודי ביטחון, אוניברסיטת תל אביב

ח"כ אלוף (מיל.) **איל בן ראובן**, "המחנה הציוני", חבר ועדת החוץ והביטחון, הכנסת; לשעבר מפקד הגיס הצפוני

אלוף (מיל.) **גרשון הכהן**, מכון בגין-סאדאט למחקרים אסטרטגיים, אוניברסיטת בר-אילן; לשעבר מפקד הגיס הצפוני

מר **רון בן ישי**, פרשן לענייני ביטחון ומדיניות, Ynet; חתן פרס ישראל לשנת 2018

תא"ל (מיל.) פרופ' **יעקב נגל**, הפקולטה להנדסת אוירונאוטיקה וחלל, הטכניון; לשעבר ראש המועצה לביטחון לאומי; לשעבר יועץ לביטחון לאומי לראש הממשלה

תא"ל (מיל.) **אודי דקל**, מנהל המכון וחוקר בכיר, המכון למחקרי ביטחון לאומי (INSS)

תא"ל (מיל.) **איתי ברוך**, לשעבר ראש חטיבת המחקר באמ"ן

קבלת החלטות בעידן טראמפ

יו"ר: פרופ' **אלכס מינץ**, המשנה לנשיא לעניינים אקדמיים; ראש התכנית לפסיכולוגיה פוליטית וקבלת החלטות, הבינתחומי הרצליה; נשיא האגודה הישראלית למדע המדינה

Prof. **Graham Allison**, Douglas Dillon Professor of Government, Harvard's Kennedy School of Government

מרוץ החימוש האזורי - האם ישראל שומרת על היתרון הצבאי האיכותי?

יו"ר: **מר עמיר רפפורט**, מייסד ועורך ראשי, IsraelDefense, סייברטק
אלוף (מיל.) **אילן בירן**, לשעבר מנכ"ל משרד הביטחון; לשעבר יו"ר רפאל
אלוף (מיל.) **גדי שמני**, סמנכ"ל התעשייה האווירית לישראל; לשעבר אלוף פיקוד מרכז; לשעבר נספח ההגנה בווינגטון;
לשעבר המזכיר הצבאי של ראש הממשלה.
אלוף (מיל.) **איתן בן אליהו**, לשעבר מפקד חיל האוויר, צה"ל
אלוף (מיל.) **דוד בן בעש"ט**, לשעבר מפקד חיל הים, צה"ל
מר **עמוס הראל**, הפרשן הצבאי, הארץ
תא"ל (מיל.) **איתי ברון**, לשעבר ראש חטיבת המחקר באמ"ן.
אל"מ (מיל.) **ד"ר שאול שי**, מנהל מחקרים, המכון למדיניות ואסטרטגיה (IPS), הבינתחומי הרצליה; לשעבר סגן ראש
המועצה לביטחון לאומי

אסטרטגיית הביטחון החדשה של ארה"ב - המשמעויות למזרח התיכון

בשיתוף RAND Corporation

Chair: Ms. **Antonia Dimou**, Director, Middle East & Persian Gulf Intelligence Unit, Security & Defence Analysis Institute, Athens

Dr. Raphael S. Cohen, Political Scientist, RAND Corporation

Mr. Eric Lynn, Adjunct Senior Fellow, Center for New American Security (CNAS); Former Senior Advisor to the U.S. Secretary of Defense

סימולציה בינלאומית - ישראל והמזרח התיכון 2025

4

בשיתוף China Foreign Affairs University and Sciences Po Paris

מנהל הסימולציה

אל"מ (מיל.) **ד"ר שאול שי**, מנהל מחקרים, המכון למדיניות ואסטרטגיה (IPS), הבינתחומי הרצליה; לשעבר סגן ראש
המועצה לביטחון לאומי

ישראל

השגריר **זלמן שובל**, לשעבר שגריר ישראל בארצות הברית
ח"כ אלוף (מיל.) **איל בן-ראובן**, "המחנה הציוני", חבר ועדת החוץ והביטחון; לשעבר מפקד הגיס הצפוני
תא"ל (מיל.) **דני ארדיטי**, לשעבר ראש המועצה לביטחון לאומי והיועץ לביטחון לאומי לראש הממשלה
אלוף (מיל.) **גרשון הכהן**, מכון בגין-סאדאט למחקרים אסטרטגיים, אוניברסיטת בר-אילן; לשעבר מפקד הגיס הצפוני
ד"ר **שביט מטיאס**, לשעבר משנה ליועץ המשפטי לממשלה (בינלאומי); מנהלת התכנית לדיפלומטיה ויישוב סכסוכים
בבית ספר לאודר לממשל, דיפלומטיה ואסטרטגיה, הבינתחומי הרצליה; עמיתת מחקר במכון הובר,
אוניברסיטת סטנפורד
אל"מ (מיל.) **ד"ר שמואל אבן**, עמית מחקר בכיר, המכון למחקרי ביטחון לאומי (INSS)

ארצות הברית

Mr. Peter Van Praagh, President, Halifax International Security Forum

Mr. Eric Lynn, Adjunct Senior Fellow, Center for New American Security (CNAS); Former Senior Advisor to the U.S. Secretary of Defense

Ms. Izabella Tabarovsky, Senior Program Associate and Manager for Regional Engagement, Kennan Institute, Woodrow Wilson Center

השגריר **אלון פינקס**, לשעבר קונסול כללי בניו-יורק
השגריר **דני איילון**, לשעבר סגן שר החוץ ושגריר ישראל בארצות הברית
ד"ר **עופר ישראלי**, גיאואסטרטג ומומחה למדיניות ביטחון בין-לאומית והמזרח התיכון. המכון למדיניות ואסטרטגיה (IPS),
הבינתחומי הרצליה

רוסיה

Mr. **Matthew Rojansky**, Director, Kennan Institute, Woodrow Wilson Center

השגריר **צבי מגן**, עמית מחקר בכיר, המכון למחקרי ביטחון לאומי (INSS); לשעבר שגריר ישראל ברוסיה ואוקרינה
ד"ר **שמואל ברנאי**, הפורום לאירופה, האוניברסיטה העברית בירושלים
מר **יורי קוגן**, שותף מנהל Ergo Oriens Consultants; עמית מחקר, המכון למדיניות ואסטרטגיה (IPS), הבינתחומי הרצליה
השגריר **צבי רב-נר**, לשעבר סמנכ"ל לענייני אירו-אסיה במשרד החוץ

סין

Prof. **SU Hao**, Director, Center for Strategic and Peace Studies, China Foreign Affairs University

Ms. **Carice Witte**, Founder, SIGNAL – Sino-Israel Global Network & Academic Leadership

האיחוד האירופי

Prof. **Charles Tenenbaum**, Director of the Conflict & Development Program, Sciences Po CERI Paris

ד"ר **אסתר לופטין**, ראש המרכז ללימודי אירופה, הבינתחומי הרצליה

טורקיה

השגריר ד"ר **אלון ליאל**, לשעבר שגריר ישראל בטורקיה; לשעבר מנכ"ל משרד החוץ
ד"ר **חי איתן כהן ינרוג'ק**, חוקר, מרכז משה דיין ללימודי המזרח התיכון ואפריקה, אוניברסיטת תל אביב
ד"ר **אלי כרמון**, חוקר בכיר, המכון למדיניות נגד טרור (ICT), הבינתחומי הרצליה; עמית מחקר, מכון למדיניות
ואסטרטגיה (IPS), הבינתחומי הרצליה

Mr. **Ahmet Taçyildiz**, Chairman, Gap İnşaat

מצרים

השגריר ד"ר **חיים קורן**, לשעבר שגריר ישראל במצרים
פרופ' **חגי ארליך**, פרופסור אמריטוס, החוג להיסטוריה של המזרח התיכון ואפריקה, אוניברסיטת תל-אביב
ד"ר **מיכאל ברק**, מנהל פרויקטים ועמית מחקר בכיר, המכון למדיניות נגד טרור (ICT), הבינתחומי הרצליה
ד"ר **מירה צורף**, עמיתת מחקר, מרכז משה דיין ללימודי המזרח התיכון ואפריקה, אוניברסיטת תל אביב

ירדן

השגריר **יעקב רוזן**, לשעבר שגריר ישראל בירדן
גב' **יפעת רשף**, מנהלת המחלקה לירדן, סוריה ולבנון, אגף מזרח תיכון, משרד החוץ

ערב הסעודית ומדינות המפרץ

ד"ר **יואל גוונ'נסקי**, חוקר בכיר, המכון למחקרי ביטחון לאומי (INSS); לשעבר ראש תחום איראן והמפרץ במועצה לביטחון
לאומי, משרד ראש הממשלה.

ד"ר **מיכל יערי**, אוניברסיטת תל אביב והאוניברסיטה הפתוחה
גב' **שרית בן שבת**, בית ספר לאודר לממשל, דיפלומטיה ואסטרטגיה, הבינתחומי הרצליה

חיזבאללה ולבנון

אל"מ (מיל.) ד"ר **איתן עזאני**, סמנכ"ל המכון למדיניות נגד טרור (ICT), הבינתחומי הרצליה
תא"ל (מיל.) **חגי מרדכי**, לשעבר רמ"ט זרוע היבשה; לשעבר מפקד חטיבת הצנחנים, צה"ל
מר **עידן לנדאו**, עמית מחקר ומנהל פרויקטים, המכון למדיניות נגד טרור (ICT), הבינתחומי הרצליה

עיראק

פרופ' **אמציה ברעם**, פרופסור אמריטוס ראש המרכז לחקר עיראק באוניברסיטת חיפה
ד"ר **רונן זיידל**, חוקר, מרכז משה דיין, אוניברסיטת תל אביב; עמית מחקר במכון למדיניות ואסטרטגיה (IPS),
הבינתחומי הרצליה

סוריה

אל"מ (מיל.) **פסח מלובני**, לשעבר איש קהיליית המודיעין
תא"ל (מיל.) **אמנון סופרין**, לשעבר ראש אגף המודיעין, מוסד
אל"מ (מיל.) **יאיר פרוימוביץ**, מנכ"ל I2C; עמית מחקר, המכון למדיניות ואסטרטגיה (IPS), הבינתחומי הרצליה;
לשעבר קצין המודיעין של פיקוד דרום

איראן

מר **מאיר ג'בדנפר**, עמית מחקר, המכון למדיניות ואסטרטגיה (IPS), הבינתחומי הרצליה; מומחה לענייני איראן
ד"ר **אורי גולדברג**, עמית מחקר, המכון למדיניות ואסטרטגיה (IPS), הבינתחומי הרצליה; פרשן ביטחון לאומי, YNETnews
ד"ר **עודד ברוש**, עמית מחקר בכיר, המכון למדיניות ואסטרטגיה (IPS), הבינתחומי הרצליה
גב' **שרונה מזליאן לוי**, מרכז אליאנס ללימודים איראניים, אוניברסיטת תל-אביב

חמאס

ח"כ ד"ר **ענת ברקו**, מפלגת "הליכוד"
ד"ר **ראובן ברקו**, מזרחן ופובליציסט
סא"ל (מיל.) **אלון אביתר**, יועץ למשרד מתאם פעולות הממשלה בשטחים

הרשות הפלסטינית

פרופ' **שאול משעל**, ראש חטיבת מזרח תיכון, בית ספר לאודר לממשל, דיפלומטיה ואסטרטגיה; עמית מחקר בכיר,
המכון למדיניות ואסטרטגיה (IPS), הבינתחומי הרצליה
ד"ר **דורון מצא**, עמית בפורום לחשיבה אזורית, המכון למחקרי ביטחון לאומי (INSS)
סא"ל (מיל.) **יוחנן צורף**, המשרד לענייני מודיעין

צוות ניהול הסימולציה

ד"ר **לסלי טריס**, מנהלת אקדמית, התוכנית הבינלאומית, בית ספר לאודר לממשל, דיפלומטיה ואסטרטגיה,
הבינתחומי הרצליה
אל"מ (מיל.) ד"ר **שאול שי**, מנהל מחקרים, המכון למדיניות ואסטרטגיה (IPS), הבינתחומי הרצליה; לשעבר סגן ראש
המועצה לביטחון לאומי
מר **אורי ברזל**, רכז התוכנית הבינלאומית, בית ספר לאודר לממשל, עמית מחקר, המכון למדיניות ואסטרטגיה (IPS),
הבינתחומי הרצליה
מר **יותם רנד**, עוזר מחקר, המכון למדיניות ואסטרטגיה (IPS), הבינתחומי הרצליה
מר **אורן קסלר**, חברת וויקיטראט
מר **ארי קרפ**, עוזר מחקר, המכון למדיניות ואסטרטגיה (IPS), הבינתחומי הרצליה
גב' **שירה כהן**, עוזרת מחקר, המכון למדיניות ואסטרטגיה (IPS), הבינתחומי הרצליה
גב' **נעמה פוקס**, עוזרת מחקר, המכון למדיניות ואסטרטגיה (IPS), הבינתחומי הרצליה
גב' **דניאל קליין**, עוזרת מחקר, המכון למדיניות ואסטרטגיה (IPS), הבינתחומי הרצליה

אודות המכון למדיניות ואסטרטגיה (IPS)

המכון למדיניות ואסטרטגיה בבית ספר לאודר לממשל, דיפלומטיה ואסטרטגיה, הוקם בשנת 2000 כדי לסייע בגיבוש המלצות מדיניות בנושאים להם חשיבות לאומית בדגש על התחום האסטרטגי, מדיניות החוץ והקשרים הבינלאומיים, התהליכים האזוריים וההסדרים המדיניים, המודיעין והממשל ומגמות בעם היהודי. המכון מהווה את הבית של סדרת כנסי הרצליה.

עבודת המכון מתבססת על דאייה אינטגרטיבית ומקיפה, שבמרכזה ההבנה שההתמודדות של מדינת ישראל עם האתגרים האסטרטגיים והביטחוניים מולם היא ניצבת, מחייבת את ביצורה של העוצמה החברתית-לאומית ולכידותה.

המכון בוחן את השפעתם ההדדית של המרכיבים השונים בפסיפס החוסן הלאומי הכולל. השאיפה היא להציג תמונה מדויקת ומעודכנת ככל הניתן ולייצר תובנות וחלופות מדיניות ואסטרטגיה עבור מקבלי ההחלטות, מעצבי דעת קהל ושותפים נוספים לעיצוב המדיניות בישראל ובעולם.

בראש המכון עומד **האלוף (מיל.) עמוס גלעד**, לשעבר ראש האגף הביטחוני-מדיני (אבט"ם) במשרד הביטחון. במסגרת שירות בן 30 שנה בצה"ל, כיהן גלעד, בין היתר, כראש חטיבת המחקר באמ"ן, דובר צה"ל, מתאם פעולות הממשלה בשטחים, מזכיר צבאי לראש הממשלה המנוח יצחק רבין וכראש מערך ההסברה הלאומי.

אודות כנס הרצליה

סדרת כנסי הרצליה השנתיים, הבמה המרכזית בישראל לליבון סוגיות מדיניות ואסטרטגיה, מכנסת אישים רמי דרג מהארץ ומהעולם בתחומי הממשל, הביטחון, העסקים והאקדמיה לדיון בסוגיות הלאומיות, האזוריות והעולמיות שעל סדר היום.

הכנסים נערכים על-ידי המכון למדיניות ואסטרטגיה במרכז הבינתחומי הרצליה. ניירות העבודה הנכתבים לקראת הכנס ולאחריו, סיכומי הדיונים הנערכים במסגרתו וההמלצות המועלות בו, מספקים למקבלי החלטות ולשיח הציבורי הערכות והמלצות מדיניות להתמודדות עם האתגרים הגאו-פוליטיים, הכלכליים והחברתיים של מדינת ישראל.

סדר היום של כנסי הרצליה מתמקד בזיהוי הזדמנויות וסיכונים לישראל במזרח התיכון ובמערכת הגלובלית. בנוסף, הכנסים דנים בסוגיות מרכזיות הנוגעות לחוסנה החברתי והכלכלי של ישראל כמרכיב מרכזי בביטחון הלאומי.

לצד דיוני המליאה, נערכים "זירות דיון" ודיוני "שולחן עגול" – דיונים מצומצמים (חלקם ללא סיקור תקשורתי) בהשתתפות אישי ממשל וציבור, מומחים ואנשי עסקים. דיונים אלה, המוגבלים למוזמנים בלבד, מספקים הזדמנות ייחודית לדיון מעמיק, לרישות ולפיתוח קשרים מקצועיים ולניהול שיח מקצועי בענייני מדיניות לאומית, אזורית ובינלאומית.